

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ НИШ

Претходни кривични поступак

(мастер рад)

Ментор:

Проф. др Саша Кнежевић

Студент:

Јелена Миљковић

Број индекса:008/16 УП

Ниш, 2018. година

САДРЖАЈ:

1. Увод	1
2. Претходни кривични поступак – структура и органи поступка.....	2-3
3. Појам и основне особености истраге.....	4-6
4. Субјекти спровођења истраге.....	6-10
5. Покретање истраге.....	10-13
5.1. Проширење и прекид истраге.....	13-15
5.2. Окончање истраге.....	15-17
6. Регулисање истрага у упоредном праву	
Словеначко законодавство.....	18-21
Хрватско законодавство.....	21-23
7. Друга фаза претходног кривичног поступка – оптужење	
Појам и врсте делатности	23-24
7.1. Подизање оптужнице.....	24-25
8. Судска контрола оптужбе	
8.1. Формално испитивање оптужнице.....	25-28
8.2. Одговор окривљеног на оптужницу.....	28-29
8.3. Материјално испитивање оптужнице.....	29-32
9. Истраживање.....	33-46
10. Закључна разматрања.....	46-47
11. Литература.....	48-49

1. УВОД

Разне новине у нашем законодавству допринеле су да редовни кривични поступак буде измењен. С обзиром да редовни кривични поступак има посебну и најпотпунију структуру те измене су везане за организовање и вођење поступка, имајући у виду и циљеве органа који учествују у поступку.

Подела редовног кривичног поступка обухвата првостепени кривични поступак и поступак по правним лековима. Првостепени кривични поступак се даље може поделити на стадијум претходног кривичног поступка и стадијум главног кривичног поступка. Предмет обраде овог рада биће претходни кривични поступак. Он обухвата неколико фаза, а то су фаза истраге и оптужења, док с друге стране, имамо главни кривични поступак који садржи у себи припремање главног претреса, главни претрес и доношење пресуде.

Законик о Кривичном поступку из 2001. године престао је да важи 15.01.2013. године и ступио на снагу нови Законик из 2011. године који се примењује од 01.10.2013. године. Најважнија новина која је унета у ЗКП из 2011. године је да поступак више није инквизиторни односно истражни у коме је суд „господар“ доказног поступка. По угледу на англосаксонско право уводи се адверзијални поступак, код којег суд нема обавезу да сам изводи и претреса доказе, те је у том погледу начело истине лимитирано, терет пружања доказа је на тужиоцу, на странкама је одговорност да прибаве и изведу доказе, док суд има обавезу да исправно утврди чињенице на основу доказа које изведу саме странке.

Истрага се не спроводи од стране суда, већ од јавног тужиоца, а задатак суда је да пресуђује, а не да истражује. С друге стране, суд у фази истраге представља судија за претходни поступак уместо истражног судије који се старао о поштовању права окривљеног – одређивање притвора, право на посете у притвору, одређивање кућног притвора и других мера као што су јемство, одузимање пасоша, обавезно јављање и сл. Судија за претходни поступак води рачуна и о предлозима одбране када је у питању прикупљање доказа у току истраге, одлучује о жалбама осумњиченог у погледу доказа које изводи јавни тужилац.

Рад обухвата неколико целина, полазећи од аргумента који су постојали за увођење тужилачке истраге, уместо судске, али и субјекта који учествују и руководе истрагом, њено покретање, проширење, прекид и окончање, као и друге фазе претходног кривичног поступка која настаје после завршетка истраге, а на основу одговарајућег оптужног акта јавног тужиоца.

2. ПРЕТХОДНИ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК – СТРУКТУРА И ОРГАНИ ПОСТУПКА

У претходном кривичном поступку прикупљају се докази да би се одлучило може ли се окривљени извести пред суд ради пресуђења, док се у главном кривичном поступку кривична ствар пресуђује. И док је његова сврха неспорна, потешкоће настају приликом прецизнијег одређивања појма претходног кривичног поступка. У основи, узроци тих тешкоћа су у томе што се у постојећим правним системима различито регламентира садржај овог стадијума, што се вођење припремног стадијума поверава различитим органима и што се различито тумачи од ког момента уопште почиње кривични поступак, а самим тим и стадијум претходног кривичног поступка.¹

Покретање истраге представља моменат у коме јавнотужилачка истрага почиње. Ако је истрага структурални елемент кривичног поступка, тај моменат је заправо тачка разграничења између кривичног и преткривичног поступка. У супротном, када је истрага уређена као неформална и претходи кривичном поступку, моменат покретања нема такав значај. Поставља се питање када почиње кривични поступак у случајевима када истрага изостаје? Иако теоретичари полазе од различитих становишта, једно од њих је да кривични поступак започиње оног момента када се предузме прва радња усмерена на откривање кривичног дела и његовог учиниоца.² Дакле, иако се по овом схватању почетак везује за најранији моменат државне реакције на извршено кривично дело, ово схватање је касније надограђено мишљењем да се приликом одређивања почетка кривичног поступка треба ограничити на онај тренутак када се одређено лице бар претежно сматра учиниоцем кривичног дела, али се и тај моменат неједнако одређује. По једном гледишту, то је моменат подизања оптужног акта,³ а по другима кривични поступак започиње одлуком суда.⁴ Зависно од одређивања почетка кривичног поступка, а самим тим и претходног поступка, садржај овог стадијума се проширује или сужава.

У тексту новог кривичнопроцесног законика из 2011. године од стране законописаца унета је дефиниција о почетку кривичног поступка. Чланом 7. ст. 1 тач. 1 и 2. предвиђено је редовни кривични поступак почиње „доношењем наредбе о спровођењу

¹ Проф. др Ђурђић, В., *Кривично процесно право – посебни део*, Правни факултет Ниш, Ниш 2013, стр. 43.

² Др Крапац, Д., *Припремни стадијум кривичног поступка у компартивном праву*, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, 1983, бр.1-2, стр. 235.

³ Др Петрић, Б., *Покретање кривичног поступка*, Правни живот, 2/ 1968, стр.3

⁴ Чедомир Стевановић, *Кривично процесно право*, „ Научна књига“ Београд, 1994 стр.291;

истраге“ или „потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага“. Док скраћени кривични поступак почиње, доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога“ и „одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције“.⁵ Фаза поступка коју поводом кривичне ствари спроводи неки други државни орган, а не суд и која претходи судском поступку у коме странке расправљају о главном предмету поступку, не може се сматрати кривичним поступком. Због тога се моменат када тужилац подноси захтев суду да покрене поступак или када се пре тога предузима нека радња, не може сматрати почетком кривичног поступка, јер у том тренутку није извесно да ли ће поступка и бити, о томе ће одлучити суд. И у редовном кривичном поступку, који се води за тежа дела, може изостати фаза истраге у случајевима када се поступак покрене на основу непосредне оптужбе. Кривични поступак који се покрене на основу непосредне оптужбе такође започиње радњом суда – давањем сагласности на предлог за подизање непосредне оптужнице.⁶ На основу свега напред реченог закључује се да онда када је истрага несудска, кривични поступак почиње потврђивањем оптужбе јер се овом судском одлуком заправо чини оправданост и законитост извођења окривљеног пред суд.

Претходни кривични поступак може се поверити управним или судским органима. У зависности од система ово питање се различито решава, у већини савремених демократских држава претходни кривични поступак се углавном поверава вансудским органима, јавном тужиоцу и полицији, а суду се у том поступку поверава улога заштитника људских права и слобода. Наш Законик о кривичном поступку у чл. 43. истиче да истрагу спроводи јавни тужилац, али већ у наредној одредби законодавац упућује да су полиција и други државни органи дужни да поступе по сваком захеву јавног тужиоца у циљу откривања кривичног дела или проналажењу осумњиченог.⁷

⁵ Члан 7. став 1. тачка 1, 2, 3 и 4. Законика о кривичном поступку Републике Србије Сл.гласник РС.бр. 72/2011,101/2011, 121/2012,32/2013,45/2013 и 55/2014

⁶ Проф. др Ђурђић, В., *Кривично процесно право – посебни део*, Правни факултет Ниш, Ниш 2013, стр. 45.

⁷ Члан 43 и 44. ЗКП

3. ПОЈАМ И ОСНОВНЕ ОСОБЕНОСТИ ИСТРАГЕ

За ефикасност кривичног поступка нарочито је важан ефикасан рад јавног тужиоца као овлашћеног органа за гоњење учинилаца кривичног дела. Носиоци јавнотужилачке функције приликом предузимања радњи из домена својих овлашћења треба да имају на уму све елементе ефикасности кривичног поступка и да поступају у складу са њима, нарочито водећи рачуна о законитости и благовремености поступања. Највећи утицај на ефикасност кривичног поступка у целини има ефикасност истраге. Специфичност истраге у теорији и пракси кривичног процесног права изазива бројне контроверзе по питањима органа који треба да спроводе истрагу, овлашћења субјеката истраге, односно обима права којима располажу учесници у истој, питања стручности лица која предузимају радње у истрази и питања заштите слобода и права лица у истрази.

Истрагу као фазу формалног кривичног поступка, покреће и води јавни тужилац наредбом против осумњиченог лица или против непознатог учиниоца, ако постоје основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности и за које је прописана казна затвора преко осам година. Два су услова за покретање истраге: материјални и формални. Као материјални услов прописани су основи сумње, а формални услов је наредба надлежног јавног тужиоца о покретању истраге.

Изменом ЗКП из 2011. године, истрага спада у делатност тужиоца, више је не отвара и не води истражни судија, а као покретач се не може јавити приватни или супсидијарни тужилац. Сада у истрази имамо судију за претходни поступак који одлучују о ограничењу основних слобода и права грађана. Против наредбе тужиоца којом се покреће истрага, није дозвољена жалба. Истрага се покреће наредбом надлежног јавног тужиоца. Наредба се доноси пре или непосредно после прве доказне радње коју су предузели јавни тужилац или полиција у предистражном поступку, а најкасније у року од 30 дана од дана када је јавни тужилац обавештен о првој доказној радњи коју је полиција предузела.⁸ Оваквом решењу се приговара, јер предузимањем било које доказне радње од стране полиције (нпр. претресањем стана) која може да „присили“ јавног тужиоца да отвори истрагу, без обзира на његов став о томе, доводи се у питање Уставом загарантована самосталност јавног тужилаштва као државног органа, а самим тим и јавног тужиоца и његових заменика у

⁸ Чл. 296. став 1 и 2. ЗКП

вршењу својих овлашћења. Према мишљењу појединих теоретичара, такав начин омогућава утицај полиције на рад тужилаштва, што је противно одредби Закона о јавном тужилаштву, којом се забрањује сваки утицај на рад јавног тужилаштва и поступање у предметима, од стране извршне и законодавне власти.⁹

Наредба о покретању истраге доставља се осумњиченом и његовом браниоцу, ако га има, заједно са обавештењем о првој доказној радњи којој могу присуствовати, а о покретању истраге јавни тужилац обавештава и оштећеног и поучава га о правима из чл. 50. ст. 1. ЗКП (чл. 297. ЗКП).

Да би се говорило о покретању и предузимању било какве радње, потребно је да буде испуњен материјални услов, а то је постојање основа сумње да је учињено кривично дело. Исти стандард доказаности се тражи и у предистражном поступку. Према ЗКП из 2001. године било је потребно да постоји основана сумња да је учињено одређено кривично дело. Сумња као најнижи степен уверења о кривичном делу и учиниоцу не може бити произвољна, мора се засновати на доказном материјалу. Истрага на овај начин постаје фаза поступка у којој се заиста истражује, а не само понављају докази који су прикупљени у преткривичном поступку.

Истрага је усмерена на пунолетна лица, која могу бити индивидуално одређена, односно позната органу, али се она може водити и против непознатог учиниоца што је до сада било немогуће. У члану 295. став 2. ЗКП предвиђено је се истрага покреће и против непознатог учиниоца. Ово је можда једна од највећих новина коју су законописци увођењем јавнотужилачке истраге унели у Закон, иако је јако критикована од стране теоретичара. Против непознатог учиниоца ранији Законик о кривичном поступку допуштао је само предузимање одређених истражних радњи уколико је то неопходно или целисходно да се оне предузму пре покретања истраге.¹⁰ Међутим, сада се истрага може покренути и против непознатог учиниоца. Овакво решење законописаца у супротности је са појединим одредбама кривичног законодавства, као пример се може навести члан 14. ст. 1 и 2. Кривичног законика Републике Србије прописује да нема кривичног дела без кривице, а кривица се утврђује према тренутку извршења дела и то онда ако је учинилац у време када је учинио кривично дело био урачунљив и поступао са умишљајем, а био је свестан или је

⁹ Илић, Г., „Тужилаштво совјетско, поступак амерички”, Реформа у стилу један корак напред – два корака назад, Београд 2012. Видети Закон о јавном тужилаштву чл.5. став 2.

¹⁰ Члан 239. Законик о кривичном поступку, Сл. Гласник бр.58/2004

био дужан и могао бити свестан да је његово дело забрањено.¹¹ Међутим, покретање истраге против непознатог учиниоца може се посматрати као мотив полицији, као државном органу, да предузима одређене радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених. Полиција између осталог предузме и све потребне мере како би пронашла учиниоце кривичних дела, како се они или саучесници не би сакрили или побегли, обезбеђује трагове кривичног дела и предмете који могу послужити као доказ, али и прикупљање свих обавештења која би могла бити од користи за вођење кривичног поступка.¹² Истрага се води за кривична дела за која се гони по службеној дужности и за која је прописана казна затвора преко осам година. За лакша кривична дела истрага је по правилу искључена, јер се примењују правила скраћеног поступка.

На крају, истрага се спроводи ради остваривања одређених циљева. Основна сврха истраге је да се прикупе подаци и докази који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак. Поред тога потребно је прикупити податке о личности окривљеног. Истрага треба да омогући несметано одвијање тока главног претреса. Циљ истраге није да се прикупе и изведу сви докази, чиме би се главни претрес претворио у пуко понављање већ изведених доказа, него се у истрази само сумарно прикупља доказни материјал како би се могла ценити основана сумња.¹³ У истрази се прикупљају и докази за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, али и други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење показује целисходним.

¹¹ Члан 22. КЗ РС

¹² Члан 286. став 1. ЗКП

¹³ Бурђић В, Суботић Д, *Процесни положај јавног тужиоца и ефикасност кривичног поступка*, Београд 2011, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, стр. 25.

4. СУБЈЕКТИ СПРОВОЂЕЊА ИСТРАГЕ

Претходни кривични поступак претежно је утврђен на инквизиционом начелу, па се отуда у истрази искључује општа јавност, а кривичнопроцесне странке, по правилу не учествују у извођењу сваког доказа. Међутим, тенденција је у савременим законодавствима да се и у претходни поступак уведу, у одређеној мери, принципи јавности и контрадикторности.

Према субјектима који спроводе истрагу она може бити: а) судска, б) тужилачка и в) полицијска¹⁴. Судска истрага је карактеристична за Словенију и спроводи је истражни судија на захтев јавног тужиоца. Полицијска истрага је карактеристична за Финску, Данску и Шведску, док је за земље чланице бивше Југославије али и осталих земаља Европске уније карактеристично увођење јавнотужилачког концепта истраге.

У нашем законодавству субјекат који спроводи истрагу је надлежни јавни тужилац. Основно право и дужност јавног тужиоца је гоњење учинилаца кривичних дела. Такође, јавни тужилац руководи предистражним поступком, одлучује о предузимању или одлагању кривичног гоњења између осталог и спроводи истрагу.¹⁵ Како би се олакшало гоњење учиниоца једна од могућности предвиђена ЗКП је формирања истражних центара, тако што би се законом одредило једно јавно тужилаштво у коме би се за подручје више јавних тужилаштва спроводила истрага.¹⁶ Овакву могућност предвиђао је и ЗКП из 2001. годину, тако да је реч о новини која заправо није заживела у пракси. Надлежност јавног тужиоца одређена је надлежношћу суда пред којим поступа. Основно је правило да јавни тужилац предузима доказне радње само на подручју надлежности суда пред којим поступа. Међутим, уколико се ради о радњи или радњама које је потребно спровести ван подручја надлежности тог суда онда постоје два начина поступања. Први начин огледа се у обавештавању јавног тужиоца о радњама које је потребно спровести и извођењу од стране замољених, или други начин када је могуће да јавни тужилац сам изврши радње, али да обавести надлежне са тог подручја о извршеним радњама. Замољени јавни тужилац не одлучује о току истраге, не може обуставити истрагу, не може је прекинути, нити одбити да изврши замољене радње. Ако утврди да није надлежан за спровођење одређених радњи,

¹⁴ Ђурђић В., „Компаративна решења о претходном кривичном поступку и њихова имплементација у српско кривичнопроцесно законодавство“, Ревивија за криминологију и кривично право бр.1/2009, стр.39-62.

¹⁵ Члан 43 ЗКП

¹⁶ Члан 298. став 1 и 2. ЗКП

неће се оглашавати ненадлежним, већ ће предмет доставити надлежном јавном тужиоцу и о томе обавестити јавног тужиоца који је упутио молбу за извршење. Уколико је потребно предузети поред поверених доказних радњи и друге које стоје са њима у вези или проистичу из њих, онда ће јавни тужилац и њих предузети. Све радње у поступку предузимају се од овлашћених лица и по правилу их предузима јавни тужилац непосредно или преко свог заменика, а у поступку у коме је прописана казна затвора до пет година и преко тужилачког сарадника, односно у поступку у коме је прописана казна затвора до 8 година и преко вишег тужилачког сарадника.¹⁷

Субјекти који учествују у истрази су и органи унутрашњих послова, односно полиција, а најчешће се ради о аналитичкој или форензичкој асистенцији у складу са Закоником. Одредбама члана 287. ЗКП став 1. у склопу одредби о овлашћењима органа предистражног поступка предвиђена је могућност полиције да предузме доказне радње, али мора о томе без одлагања да обавести јавног тужиоца, са тим да докази који су прибављени у складу са одредбама ЗКП могу да се користе у даљем тогу кривичног поступка. Одредбама члана 288. ЗКП одређено је да полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења (став 1), али не може их саслушавати у својству окривљеног нити испитивати у својству сведока или вештака (став 2) осим у случају из чл. 289. ЗКП. Иако је законом предвиђено да истрагу спроводи надлежни јавни тужилац, одредбом истог закона предвиђена је могућност да јавни тужилац може предузимање појединих доказних радњи поверити другом јавном тужиоцу, односно полицији у ком случају их полиција предузима у складу са одредбама законика којима су прописана правила о њиховом извођењу.¹⁸ Тако, у фази предистражног поступка полиција самостално може предузимати све доказне радње, изузев испитивања лица у својству сведока или вештака, а у фази истраге може предузимати све па и ове доказне радње, уколико јој је то поверено од стране тужиоца у складу са одредбом члана 299. ЗКП став 4. У току истраге јавна тужилаштва ретко поверавају извођење доказних радњи полицији.

Јавном тужиоцу помоћ могу пружати и правна лице на захтев тужиоца у вези предузимања појединих доказних радњи које не трпе одлагања. У зависности од предмета истраге, могућа је провера појединих података од стране јавног тужиоца када он може

¹⁷ Члан 48. став 1. ЗКП

¹⁸ Члан 299. ЗКП

затражити помоћ од банке или друге финансијске организације.¹⁹ Контролу предузетих радњи врши судија за претходни поступак, који одлучује о мерама за обезбеђење присуства окривљеног и органа који предузимају поједине доказне радње којима се задире у права учесника поступка.

Иако истрага спада у надлежност јавног тужиоца, један од субјекта истраге је и судија за претходни поступак, чији је задатак лимитиран и сведен на ограничени број радњи, које су најчешће везане за одлучивање о мерама процесне принуде, где се посебно издваја притвор као облик лишења слободе, односно доношење одлука које су у искључивој судској надлежности. Поред ове мере процесне принуде, судија за претходни поступак може изрећи и следеће: забрану напуштања стана, забрана напуштања боравишта, забрана прилажења, састајања или комуницирања с одређеним лицем и јемство. Такође, судија за претходни поступак може предузети одређене доказне радње као што су: наредба о претресању стана, других просторија и лица, одређивање статуса заштићеног сведока и његово испитивање, привремено обустављање сумњиве трансакције, наредба о тајном надзору комуникације, наредба о тајном праћењу и снимању, наредба о ангажовању прикривеног иследника и друге.

Осумњичени и његов бранилац учествују у истрази, као и јавни тужилац али и они могу прикупљати доказе и материјал у корист одбране. Како би остварили своја овлашћења осумњичени и његов бранилац имају право да 1) разговарају са лицем које им може пружити потребне податке корисне за одбрану и да од тог лица прибављају писане изјаве и обавештења уз његову сагласност; 2) да улазе у приватне просторије или просторе који нису отворени за јавност, у стан или просторе повезане са станом, уз пристанак њиховог држаоца; 3) да од физичког или правног лица преузму предмете и исправе и прибаве обавештења којима оно располаже, уз његову сагласност, као и уз обавезу да том лицу издају потврду са пописом преузетих предмета и исправа.²⁰ Подаци и писане изјаве које су прикупљене у разговору са лицем које одбрани пружа корисне податке за одбрану, могу да буду од значаја како одбрани тако и тужиоцу приликом испитивање сведока или провере веродостојности његовог исказа. Осим права да самостално прикупља доказе и материјал у корист одбране, осумњичени и његов бранилац могу предлагати и извођење појединих

¹⁹ Члан 144. став 1. ЗКП

²⁰ Члан 301. ЗКП

доказних радњи јавном тужиоцу. Ако јавни тужилац одбије предлог или о предлогу не одлучи у року од осам дана од дана његовог стављања, осумњичени или његовог бранилац могу поднети такав предлог судији за претходни поступак који ће о њему одлучити у року од осам дана. Уколико судија за претходни поступак усвоји предлог одбране, јавни тужилац ће морати да у остављеном року спроведе тражену доказну радњу.²¹ У овој ситуацији судија за претходни поступак има контролну функцију у односу на поступање јавног тужиоца у истрази.

Приликом извођења доказних радњи јавни тужилац руководи истрагом, поставља питања осумњиченом сведоку и вештаку, може дозволити присутним лицима која учествују (осумњиченом и његовом браниоцу) да питања поставе непосредно,²² али такође ова лица имају право да захтевају да се у записник унесу и њихове примедбе у погледу предузимања појединих радњи, а могу предлагати прикупљање појединих доказа.

У немачком праву, предвиђа се да је јавни тужилац искључиви орган за спровођење истраге, у којој су предвиђени механизми обезбеђивања прикупљених доказа, како на штету, тако и у корист окривљеног. Италијанско право се разликује у том погледу и предвиђа постојање такозваних паралелних истрага, што значи, да поред јавног тужиоца и одбрана може самостално да изводи доказе. Међутим, да би се могло говорити о постојању паралелних истрага потребно је да осумњичени има браниоца који би могао да учествује у поступку и спроводи поједине радње, што може представљати неједнакост између осумњичених, јер не могу сви да приуште себи браниоца. Такође, питање јавности истраге повлачи још једну немогућност реализације одбране окривљеног који не зна да се против њега води јавнотужилачка истрага или које су радње предузете. Иако се више чују критике у јавности због накнадног увођења паралелног система истраге, не може се рећи да је реч о паралелној истрази због накнадног учешћа браниоца окривљеног, а не истовременог делања, и због његове улоге, јер он може прикупљати доказни материјал у корист одбране, као и да предлаже формалне доказне радње које предузима јавни тужилац.²³

²¹ Члан 302. ЗКП

²² Члан 300. став 8 ЗКП

²³ Бркић, С., *Кривично процесно право II*, Нови сад 2016, оп.цит., стр. 84-85.

5. ПОКРЕТАЊЕ ИСТРАГЕ

Закон предвиђа два услова за покретање истраге. То су материјални и формални услов. Материјални услов је један, али двојачко одређен. Истрага се може покренути против одређеног лица али и против непознатог учиниоца. У случају да је осумњичени познат, материјални услов везује се и за дело и за учиниоца. Пре свега потребно је да постоје основи сумње да је одређено лице извршило кривично дело (чл. 295 ст. 1 тач. 1 ЗКП-а). Када је учинилац непознат, материјални услов се везује само за кривично дело, тада јавни тужилац може покренути истрагу ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело. Основи сумње су најнижи степен уверења о кривичном делу и учиниоцу. Сумња не може бити произвољна, мора се заснивати на доказима који су прибавили органи кривичног гоњења, односно чињеницама из стварности, а не произвољним претпоставкама. Законописци су унели дилему у погледу дефинисања и прихватања основа сумње. Основ сумње по закону се дефинише као скуп чињеница које посредно указују да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинилац кривичног дела.²⁴

Кад се говори о формалном услову за покретање истраге, то је наредба јавног тужиоца о спровођењу истраге. Садржину наредбе прописује законодавац и она се састоји из личних података осумњиченог, уколико је он познат, опис дела из кога произилазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и околности из којих произилазе основи сумње.²⁵ Против наредбе јавног тужиоца није допуштена жалба. Наредба о спровођењу истраге се доставља окривљеном, с тим да није прописан рок у коме се достављање врши, чиме су створени услови да јавни тужилац „продужи“ тај рок. По правилу осумњиченом се достављају наредба и позив са обавештењем да присуствују првој доказној радњи, а сам јавни тужилац одлучује о томе које ће доказне радње извести и када. Тако осумњичени који је непознат може све до краја ове фазе поступка да не сазна да се против њега води истрага, самим тим је фактички онемогућено да се брани и потиरे се његово право на страначку равноправност. Свакако да би давањем права на жалбу осумњиченом и његовом браниоцу на наредбу о спровођењу истраге било значајно у погледу правне сигурности и омогућавање осумњиченом да евентуално судији за претходни поступак укаже да дело које је предмет истраге није кривично дело које се гони по

²⁴ Члан 2. тачка 17. ЗКП

²⁵ Члан 296. став 3 ЗКП

службеној дужности, а нема услова за примену мера безбедности или да је кривично гоњење застарело или се ради о делу које је обухваћено амнестијом или помиловањем или има других околности које трајно искључују гоњење.

Кад се ради о покретању истраге против непознатог учиниоца, нису предвиђени посебни услови већ је потребно да постоје основи сумње да је дело извршено и да јавни тужилац донесе наредбу о спровођењу истраге. И тада јавни тужилац има дискрециону власт да по свом нахођењу одлучи хоће ли у предистрази, а уз помоћ полиције и других органа предузимати потражне радње како би и открио могућег учиниоца кад постоје основи сумње да је извршено кривично дело, или ће донети наредбу о спровођењу истраге, па предузимати истражне радње у истом циљу. Иако нема смисла водити поступак против непознатог учиниоца, основни недостаци овакве истраге су ти што изведени докази у њој у каснијим фазама поступка могу бити чињенични основ судских одлука. Циљ овакве истраге је прикупљање доказа који су потребни да се утврди идентитет учиниоца, али није искључено ни предузимање било које доказне радње сагласно циљу истраге (члан 295. ст. 2. ЗКП).

За време трајања истраге води се рачуна о основним људским правима гарантованим Уставом осумњиченом – права на приступ суду и права на правно средство. Дужност јавног тужиоца је да осумњиченом који је саслушан и његовом браниоцу омогући да у року довољном за припремање одбране размотре списе и разгледају предмете који служе као доказ.²⁶ У случају да је више лица осумњичено за кривично дело, разматрање списка и разгледање предмета који служе као доказ може се одложити док јавни тужилац не саслуша последњег осумњиченог који је доступан. Након упознавања са списима предмета, њиховог разматрања и разгледања јавни тужилац може ставити одређени рок и позвати осумњиченог и браниоца да ставе предлог за предузимање одређених доказних радњи. С обзиром да је одбрана имала могућност да прикупља податке и доказе везане за предмет истраге, осумњичени и његов бранилац дужни су да по извршеном прикупљању доказа и материјала у корист одбране, исте предоче јавном тужиоцу и омогуће разгледање и разматрање.²⁷

Поред овог, као што је већ речено право је осумњиченог и његовог браниоца да присуствују истражним радњама, да судији за претходни поступак предложи предузимање

²⁶ Члан 303. ЗКП

²⁷ Члан 301. став 3. ЗКП

доказних радњи и дужност обелодањивања доказа.²⁸ Ако бранилац и осумњичени сматрају да је потребно предузети одређену радњу, они могу предложити јавном тужиоцу да то учини. Овако наметнута радња није увек ефикасна, јер се коси са чињеницом да је тужилац сматра непотребном, а треба је извршити. Јавни тужилац такође има обавезу обелодањивања доказа, односно да омогући осумњиченом и његовом браниоцу да у року довољном за припремање одбране размотре списе и разгледају предмете које служе као доказ.²⁹

Карактер отворености истраге огледа се и у доступности јавности путем средстава информисања, осим уколико не постоје разлози који као такви налажу затварање истраге у Закоником предвиђеним случајевима и на начин који је као такав предвиђена. Јавност се има искључити у случајевима када је то неопходно ради заштите интереса националне безбедности, јавног реда и морала, интереса малолетника, приватности учесника у поступку или других оправданих интереса. Орган поступка који предузима доказну радњу може наредити лицима које саслушава, испитује или која присуствују доказним радњама или разгледају списе истраге да чувају као тајну одређене чињенице и податке које су том приликом сазнали и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело у складу са законом.³⁰

Приликом извођења појединих доказних радњи у истрази, јавном тужиоцу као лицу које руководи истрагом дата је могућност контроле исте, па тако уколико неко лице за време предузимања доказних радњи нарушава ред, јавни тужилац га може прво опоменути, а ако настави суд га може новчано казнити до 150.000 динара. О жалби одлучује веће од троје судија из чл 21. став 4 ЗКП, али жалба не одлаже извршење решења. Ако учешће лица није неопходно за извођење доказне радње, оно може бити удаљено са места где се доказна радња врши.³¹

5.1 ПРОШИРЕЊЕ И ПРЕКИД ИСТРАГЕ

Истрага се води у погледу осумњиченог лица и кривичног дела на које се односи наредба за спровођење истраге. Могуће је да се у току истраге покаже да поступак треба

²⁸ Члан 302. став 1. ЗКП

²⁹ Ђурђић В, Кривично законодавство – de lege lata et de lege ferenda, Приједор, 2015, Министарство правде Републике Српске, стр.78.

³⁰ Члан 304. ЗКП

³¹ Члан 305. ЗКП

проширити на друго кривично дело или на друго лице. У том случају ће јавни тужилац наредбом да прошири истрагу. Може се десити да се у току истраге сазна за неко друго кривично дело или за друго лице које је учествовало у извршењу кривичног дела за које се и води истрага, у том случају важе исте законске одредбе којима је регулисано покретање и спровођење истраге.

У току спровођења истраге могу наступити привремене и отклоњиве сметње за даље вођење поступка. Такве сметње су у закону предвиђене као основи за прекид истраге. Прекидом истраге се не окончава започети поступак, него се привремено застаје с поступком. Кад наступи прекид поступка, процесне радње се не предузимају, али чим разлози за прекид престану, поступак се наставља од оне тачке на којој је прекид наступио. Прекид може бити обавезан и факултативан, у зависности шта је довело до њега.

Прекид је обавезан је у два случаја, а разлози који до њега доводе су по својој природи фактичке или правне сметење. Фактичка сметња постоји онда када код осумњиченог после учињеног кривичног дела наступи душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у поступку. Вођење кривичног поступка против осумњиченог који је таквог душевног и здравственог стања, фактички није могућ. Дијагностификовање душевног обољења или душевне поремећености, утврђује се вештачењем, а одлука о прекиду се темељи на налазу и мишљењу вештака – психијатра.

Други случај обавезног прекида истраге такође је проузрокован привременим и отклоњивим правним сметњама. Истрага се мора прекинути када нема предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа за гоњење, или се појаве друге околности које привремено спречавају гоњење.³² Овде не долази до обуставе истраге зато што након отклањања ових сметњи понављање поступка не би било могуће, па би извршилац могао да прође некажњено из формалних разлога.

Прекид истраге може бити факултативан у два случаја: када се не зна боравиште осумњиченог и када је осумњичени у бекству или није достижан државним органима. У овим случајевима јавни тужилац може, али не мора да прекине истрагу. Ако је боравиште осумњиченог познато, а он се крије, не долази до прекида истраге по овом основу. Прекид истраге је факултативан и онда када је осумњичени у бекству или није доступан државним

³² Законик о кривичном поступку, Сл. Гласник РС бр.45/2013 и 55/2014 члан 307.

органима. Ова одредба се примењује али само уколико је јавни тужилац претходно извео и прикупио све доказе до којих се може доћи, јер док траје прекид поступка не предузимају се процесне радње и због тога постоји опасност од одлагања извођења доказа. Јавни тужилац ће у том случају као меру обезбеђења присуства личности предложити притвор осумњиченом. Када престану сметње које су проузроковале прекид, јавни тужилац ће наставити истрагу. У погледу настављања истраге није потребна формална одлука, већ тужилац исту наставља одмах по престанку разлога који су до прекида и довели, простим предузимањем истражних или процесних радњи. У случају да сметње због којих је истрага прекинута не буду отклоњене ни по истеку рока застарелости кривичног гоњења, тада прекинуту истрагу суд мора да обустави својом одлуком.

Још једна специфичност је да прекид истраге има дејство само на започети кривични поступак по већ поднетој тужби – за време прекида истраге не предузимају се никакве процесне радње нити теку рокови. Такво дејство има и на радње процесне принуде: притвор (према душевно оболелом или душевно поремећеном окривљеном) који је до прекида трајао, мора бити укинут.³³

5.2. ОКОНЧАЊЕ ИСТРАГЕ

Истрага се може окончати на два начина; обуставом и завршетком. Она се завршава онда када буду постигнути циљеви ради којих је покренута и вођена. Обустава истраге представља вид окончања кривичног поступка и огледа се у одустанку јавног тужиоца од кривичног гоњења, јер нису створени фактички услови за оптужење. Одустанак јавног тужиоца уследиће онда када основи сумње да је осумњичени учинио кривично дело нису потврђени, или онда када у истрази не буду прикупљени докази из којих би произашао потребан степен сумње за подизање оптужнице.

Јавни тужилац може да заврши истрагу у случају када процени да је стање ствари довољно разјашњено, било тако што су прикупљени докази довољни за подизање оптужнице, или онда када на темељу разјашњења предмета оптужбе, оцени да су се стекли услови за одустанак од оптужбе, што заправо значи и окончање кривичног поступка.

³³ В. Ђурђић- Кривично процесно право – посебни део, Правни факултет у Нишу, Ниш, стр. 63.

Истрага се може правно окончати одлуком јавног тужиоца на три начина. Први начин када дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мера безбедности. Мере безбедности психијатријског лечења могу се изрећи кад нема кривичног дела у објективно-субјективном смислу, тј. када је искључена кривица. У том случају истрага се не обуставља, већ по предлогу јавног тужиоца спроводи поступак за изрицање тих мера. Окончање истраге може да уследи у случају када је наступила застарелост кривичног гоњења или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или ако постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење. Овде не спада недостатак предлога за гоњење или одобрења надлежног државног органа, јер су то привремене процесне сметње, услед којих се истрага прекида. Јавни тужилац може да одустане у току истраге од гоњења осумњиченог и обустави истрагу уколико нема довољно доказа за оптужење.³⁴

Јавни тужилац обуставља истрагу наредбом и о томе обавештава осумњиченог и оштећеног. Осумњичени се обавештава ради отклањања неизвесности, а оштећени зато што има право на приговор непосредно вишем јавном тужиоцу. Наиме, уколико јавни тужилац за кривична дела за која се гони по службеној дужности, одбаци кривичну пријаву или обустави истрагу или одустане од гоњења до потврђивања оптужнице, дужан је да у року од 8 дана обавести оштећеног и да га поучи да може изјавити приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.³⁵ Законодавац предвиђа и право оштећеног да у року од 8 дана када прими обавештење јавног тужиоца и поуку да истакне приговор непосредно вишем јавном тужиоцу, а најдужи рок за истицање приговора је три месеца од дана када је јавни тужилац одбацио пријаву, обуставио истрагу или одустао од кривичног гоњења.³⁶ Непосредно виши јавни тужилац ће у року од 15 дана од дана пријема приговора одлучити решењем против кога није дозвољена жалба, ни приговор и то тако што ће да усвоји или одбаци приговор. Уколико усвоји приговор непосредно виши јавни тужилац ће дати упутство надлежном јавном тужиоцу да предузме односно настави кривично гоњење.³⁷

Правно дејство обуставе истраге разликује се од правног дејства обуставе истраге према старом ЗКП из 2001. године, с обзиром да је истрага тада вођена од стране суда, а на

³⁴ Члан 308. ЗКП

³⁵ Члан 51. став 1 ЗКП

³⁶ Члан 51. став 2 ЗКП

³⁷ Члан 51. став 3 ЗКП

доношење одлуке о обустави истраге били су надлежни истражни судија и веће позиваних судија. Одлука о обустави истраге се доносила у форми решења, а после правноснажности таквог решења поступак се није могао наставити, ако су сметње биле трајне и неотклоњиве. С обзиром да истрагу више не спроводи суд, већ јавни тужилац, окончање тужилачке истраге обуставом не представља пресуђену ствар и није обухваћено начелом *ne bis in idem*, које појам пресуђене ствари повезује искључиво за одлуке суда. Из тога следи да би истрага која је обустављена због тога што нема довољно доказа за оптужење, ипак могла бити настављена у случају да се појаве нови докази, не вређајући начело *ne bis in idem*.

Истрага се завршава онда када јавни тужилац оцени да је стање ствари у истрази довољно разјашњено тако да му омогућава подизање оптужног акта. Када ће истрага бити завршена зависи од процене јавног тужиоца. Штитећи начело економичности јавни тужилац дужан је да спроведе истрагу без одуговлачења, али није везан никаквим роком у коме би је завршио. Међутим, ако се осумњичени налази у притвору, он може бити најдуже 6 месеци до подизања оптужнице, тако да тужилац мора да води рачуна о томе.³⁸ Поред овога, прописана је обавеза јавног тужиоца да обавести непосредно вишег јавног тужиоца о разлозима због којих истрага није завршена у року од шест месеци, односно у року од годину дана када је реч о кривичном делу за које је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности. Непосредно виши јавни тужилац предузима све потребне мере да се истрага оконча.³⁹ Ради се о мерама које могу да утичу на брже вођење истраге. Овде улога непосредно вишег јавног тужиоца је контролне природе. Он може наложити непосредно нижем јавном тужиоцу предузимање конкретних радњи, које ће довести до окончања поступка, дати упутства али и сам предузети радње за које је овлашћен нижи јавни тужилац.

Јавни тужилац може донети наредбу о допуни истраге када након завршетка истраге утврди да је потребно предузети нове доказне радње.⁴⁰ Јавном тужиоцу допуну истраге могу предложити осумњичени и његов бранилац. Такав предлог од стране јавног тужиоца може бити одбијен, а може се десити да о њему он не одлучи у року од осам дана од дана подношења предлога, тада Законик о кривичном поступку предвиђа да осумњичени и његов бранилац, могу поднети предлог судији за претходни поступак, који одлуку о томе доноси

³⁸ Члан 215. ЗКП

³⁹ Члан 310. став 2. и 3. ЗКП

⁴⁰ Члан 311. став 1. ЗКП

у року од осам дана. Ако судија за претходни поступак усвоји предлог осумњиченог и његовог браниоца, наложиће јавном тужиоцу да спроведе истрагу и одредити му рок за то.⁴¹

6. РЕГУЛИСАЊЕ ИСТРАГЕ У УПОРЕДНОМ ПРАВУ

- Словеначки законодавство -

Актуелни Законик о кривичном поступку Словеније или први словеначки ЗКП од распада бивше Југославије, усвојила је Народна скупштина Републике Словеније у септембру 1994. године⁴² и од тада је доживео 12 већих и мањих измена. Већина најистакнутијих карактеристика преузета је из структуре ЗКП бивше Југославије из 1967. године, мада су неке од значајнијих измена унете у последњих двадесет година. Неке од тих измена утицале су на структуру претходног поступка, а многе од њих мењају природу фазе истраге и института судије за претходни поступак, односно претпретресног судије. Претходни поступак има две фазе, прва фаза коју води полиција и друга фаза - истражна. Како би се разумеле те измене, прво се полази од структуре словеначког претходног поступка. Он се састоји из два дела: 1) преткривичног поступка (слов. Предказенски постопек) и 2) фазе истраге (слов. преискава).

Претходни поступак обично почиње кривичном пријавом коју полицији или државном тужиоцу најчешће подноси жртва. Полиција је дужна да истражи свако кривично дело које је пријављено и нема дискрециона права при поступању. Од доношења ЗКП из 1994. године постоји стална тенденција јачања улоге јавног тужиоца у овој фази. Тако улога тужиоца постаје све снажнија и он има право да надзире рад полиције и даје налоге у вези с истрагом кривичног дела.

Полиција користи своја истражна овлашћења која су уређена Законом о задацима и овлашћењима полиције ЗЗОП. Она то чини углавном током преткривичне фазе кривичног поступка. Тада може да поступа као аутономни истражни орган, осим у случају формалних истражних радњи (претрес стана или прислушкивање телефонских разговора) за које је потребан писмени налог истражног судије. Након завршетка полицијске истраге, предмет се прослеђује државном тужиоцу, који доноси одлуку да ли постоји утемељен разлог за сумњу или за спровођење формалне истраге од стране истражног судије код (тешких и

⁴¹ Члан 311. став 2. ЗКП

⁴² Урадни лист Републике Словеније бр. 63-2168/94

сложених кривичних дела) или за подношење непосредне оптужнице (када нема фазе истраге, али само у случајевима кривичних дела за која су прописане затворске казне до осам година). У блажим случајевима, државни тужилац може да упути предмет на алтернативне поступке преко изрицања санкција за малолетнике или склапање споразума о признању кривице. Уколико се после окончања претходног поступка утврди да не постоји разлог за ранију сумњу да је почињено кривично дело или да га је починила одређена особа, државни тужилац мора да одустане од кривичног гоњења. Сврха истраге у Словеначком законодавству је прикупљање података и доказа да би тужилац донео одлуку да ли да подигне оптужницу или да одустане од кривичног гоњења и прикупљање доказа за које постоји опасност да неће бити могућност да буду изведени за време суђења. (чл.167 (2) ЗКП). После подношења предлога за покретање фазе истраге, истражни судија проверава да ли су докази које је поднео тужилац довољно јаки да би могло да закључи да постоји утемељен разлог за сумњу да би одлука о покретању фазе истраге била донета. Пре доношења одлуке о покретању фаза истраге, истражни судија мора да саслуша окривљеног (чл. 169. ЗКП). Када је фаза истраге покренута, истражни судија спроводи истрагу по службеној дужности у којој утврђује истину и има задатак да утврди чињенице потребне како би донета законита одлука била што потпунија и тачнија. (чл. 17. ЗКП).⁴³ Код истраге, истражни судија све више развија новију улогу судије задуженог за слободу. Осим истражне улоге, судија све више преузима улогу судије за претходни поступак, судије који даје одобрење јавним тужиоцима или полицији за спровођење инвазивних истражних мера. Истрага отпочиње саслушањем окривљеног што је обавезно поступање у истрази, затим спроводи истражне радње по службеној дужности, али се спроводе и истражне радње које предлажу странке, а посебно државни тужилац. У овом својству, судија и даље испуњава своју улогу истражног органа.

У прошлости је истрага као и код нас зависила од процене истражног судије који је доносио одлуку о томе да ли ће предмет ући у судски поступак или не. У словеначком кривичном поступку таква улога је сада поверена државном тужиоцу или ванпретресном судском већу (члан 181 ЗКП). Уставни суд је поверио истражном судији да води рачуна о слободама и правима окривљеног, тако да ће он поступати као судија за претходни

⁴³ Шугман Стубс, К., Концепт фазе истраге у словеначком кривичнопроцесном законодавству, Мисија ОЕБС-а у Србији, Београд, 2014 год., стр. 81.

поступак, а нарочито када се ради о налозима који се дају на предлог државног тужиоца, на пример издавање налога којима се одређује притвор или издавање различитих налога којим се одобрава спровођење истражних мера од стране полиције и тужиоца. Истражни судија обавља улогу непристрасног судије који одлучује да ли су одређени законски услови неопходни за одређивање притвора испуњени. Исто је и када се одлучује да ли су испуњени услови за одређивање других мера које озбиљно нарушавају уставна права као што је право на приватност. Словеначки систем истражних мера почива на претпоставки да блаже облике истражних мера полиција спроводи по службеној дужности. У случајевима када се ради о истражним мерама, или мерама којима се ограничава слобода потребно је одобрење суда. Истражни судија одређује конкретну истражну меру на предлог јавног тужиоца уколико и када се стекну одређени услови: одређени степен доказаности, ако је реч о једном од наведених кривичних дела, ако је таква мера у складу са начелом сразмерности и ако се исти резултат не би могао постићи употребом неке друге блаже мере.⁴⁴ Проширена је могућност подизања тзв. непосредне оптужнице без сагласности истражног судије од стране јавног тужиоца (када јавни тужилац процени да је фаза истраге непотребна (члан 170 (6) ЗКП)). Амандманом ЗКП-а ова могућност је проширена на кривична дела за која је прописана максимална казна затвора од осам година.

Друга важна измена која је уведена јесу два механизма споразумног решавања предмета. Први је споразум о признању кривице који тужилац и одбрана могу да склопе, али се најпре договарају коју ће казну окривљени добити уколико призна кривицу (чл. 450а-450ч ЗКП). Међутим, још чешћи начин окончања поступка је новоуведено претпретресно рочиште (рочиште о изјашњавању о кривици). Ова нова фаза почиње онда када тужилац подигне оптужницу. Сврха те фазе је да судија за претходни поступак провери да ли окривљени признаје кривицу, да су докази прихватљиви и да пружи прилику обема странкама да поднесу различите предлоге, и уопште, припрема предмет за суђење (чл. 185а-285ф ЗКП). Истражни судија највише долази до изражаја када испитује окривљеног или сведоке, а ретко се укључује у прикупљање материјалних доказа.⁴⁵

⁴⁴ Више о томе у Шугман, К., „Помен доказних стандардов в казенском поступку“, Зборник Знанствених разправ ПФ в Љубљани, 2007 год., том 67, стр. 245-266.

⁴⁵ У Словенији, фаза истраге укључује испитивање окривљеног и једног или два сведока. Бошњак закључује да је најчешћа сврха истраге обезбеђивање доказа за суђење, а не сама истрага случаја. Бошњак, М., Потек казенских постопков в Словенији, Правна пракса, Љубљана, 2005 год., стр. 422-423.

Нелогично је да судија буде у исто време и неутралан и непристрасан, а да с друге стране активно учествује у истрази. Поред тога позитвно је то што је истрага транспарентнија, гарантује више права окривљеном. Словеначки систем кривичног поступка је наследио своју структуру, укључујући и фазу истраге и истражног судију који је *dominus litis* те фазе, из југословенског кривичног поступка. Фаза истраге је очувана, али постоје политички притисци и стручни аргументи да буде укинута.

ТУЖИЛАЧКА ИСТРАГА У РЕПУБЛИЦИ ХРВАТСКОЈ

Закони о казненом поступку Хрватске најпре из 2008. године, а онда и из 2013. године имали су за циљ да смање дуготрајност целокупног кривичног поступка, посебно претходног. Нису се мењале само одредбе о истрази, већ је поступак усклађен с одредбама појединих међународних уговора и са Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, а такође су уведене и друге појединости са циљем убрзања поступка. Законом о казненом поступку из 2008. године уведена је тужилачка истрага уместо судске.

Државни одвјетник је *dominus litis* претходног поступка задужен за претпоставке кривичног гоњење, прикупљање доказа као и примену одређених мера. У Хрватској државни одвјетник врши кривично гоњење за кривична дела за која се гони по службеној дужности. Државни одвјетник има право и дужност истраживања у претходном поступку. Код тужилачке истраге карактеристично је да државни одвјетник сам или преко других прима кривичне пријаве и друга обавештења, прикупља податке, започиње и води истрагу, руководи радом полицијских и других истражних тела, подноси предлоге за предузимање хитних судских радњи, па тако подноси и захтеве за издавање судских налога.⁴⁶ Два нова сујбекта која такође учествују у претходном кривичном поступку су: судија истраге и истражитељ. Државни одвјетник је државни орган, државно тело које води поступак, истражитељ је полицијски службеник коме државни одвјетник може препустити предузимање појединих доказних радњи.

Према Закону о казненом поступку Хрватске из 2013. године истрага се покреће решењем државног одвјетника које се доноси када постоје основана сумње да је почињено кривично дело и уколико нема законских сметњи за гоњење. Истрага се покреће када

⁴⁶ Новосел Д., – Чланак – Резултати увођења тужилачке истраге у Републици Хрватској, Мисија ОЕБС у Србији, Београд, 2014 год., стр. 107

постоји основана сумња да је окривљени починио кривично дело за која је прописана казна затвора тежа од пет година.⁴⁷ Истрага се мора покренути и кад постоји основана сумња да је окривљени починио кривично дело за које је прописана казна затвора тежа од 15 година и онда када је окривљени у тренутку извршења био неурачунљив.⁴⁸ Решење о спровођењу истраге се доставља окривљеном у року од 8 дана од дана издавања, заједно с поуком о правима. Државни одвјетник је могао да одложи достављање решења о спровођењу истраге до месец дана ако би се његовом доставом угрозио живот, тело особе или имовина великих размера уколико се ради о делима наведеним одредбама ЗКП-а.⁴⁹ Још једна од специфичности у Хрватском законодавству везана за истрагу је временски период у коме се она мора окончати, а то је 6 месеци од дана правноснажности решења о спровођењу истраге,⁵⁰ при чему се о немогућности завршетка и продужењу тог рока о разлозима има обавестити државни одвјетник. Само изузетно из оправданих разлога овај рок може бити продужен за још шест месеци, а о разлозима се обавештава непосредно виши државни одвјетник.⁵¹ Истрага је нејавна, тело које води истрагу може решењем одредити тајност дела или целе истраге у случају да изношење података штети поступку, а особама које учествују биће стављено до знања да морају чувати као тајну чињенице или податке које су том приликом сазнали.⁵²

Када прими решење о спровођењу истраге окривљени има сва права одбране прописана Законом, осим права на разгледање списка, које је имао тек након што буде испитан. Након примања решења о спровођењу истраге и поуке о правима, окривљени може током истраге да предложи предузимање доказних радњи. Уколико државни одвјетник прихвати предлог окривљеног, спроводи предложену доказну радњу, али само под условом да се предлог не истакне након обавештења о завршетку истраге.⁵³ У случају да се државни одвјетник не сложи са предлогом, доставља га у року од осам дана судији истраге и о томе обавештава окривљеног. Коначну одлуку о усвајању или одбијању предлога доноси судија истраге, након разматрања предмета.⁵⁴

⁴⁷ Члан 216. став 1 Закона о казненем поступку Хрватске НН 152/08,76/09,80/11,152/14,70/17

⁴⁸ Члан 216. став 2. Закона о казненем поступку Хрватске,

⁴⁹ Члан 218а став 1. ЗКП Хрватске 145/13

⁵⁰ Члан 229. став 1. ЗКП Хрватске

⁵¹ Члан 229. став 2. ЗКП Хрватске

⁵² Члан 231. став 1 и 2. ЗКП Хрватске

⁵³ Члан 234. став 1. ЗКП Хрватске

⁵⁴ Члан 234. став 2. ЗКП Хрватске

Једна од специфичности везана за списе предмета је да се исти формирају пре доношење решења о спровођењу истраге и предузимању прве доказне радње.⁵⁵ Окривљеном се може ускратити увид у списе предмета у случају угрожавања целе или дела истраге онемогућавањем или отежавањем прикупљања важног доказа, или уколико би се тиме угрозио живот, тело или имовина великих размера, ускраћивање ових података могуће је највише 30 дана од дана достављања решења о спровођењу истраге.⁵⁶ Када је стање ствари довољно разјашњено може се подигнути оптужница или обуставити поступак. Завршетак истраге уписује се у уписник кривичних пријава, и о томе се обавештава окривљени и оштећени. У року од 15 дана од завршене истраге јавни тужилац подиже оптужницу или обуставља истрагу, изузетно у сложеним предметима у року од 30 дана.⁵⁷

У току претходног поступка странке и оштећени могу поднети председнику суда притужбу због непоступања суда у роковима предвиђеним законом, непредузимања одређених радњи које воде одуговлачењу поступка, неправилности у току истраге.⁵⁸

Долази се до закључка да је Хрватска у циљу побољшања свог правосудног система извршила значајне реформе како би се повећала ефикасност кривичног поступка и брзину при спровођењу процесних радњи. Реформе кривичног процесног законодавства биле су неопходне и ради усаглашавања са Европским законодавством и приступа Европској унији, у периоду пред нама остаје да се виде резултати свега предузетог.

7. Друга фаза претходног кривичног поступка

Оптужење – Појам и врсте делатности

Друга фаза претходног кривичног поступка се састоји у подизању и судској контроли оптужног акта, којим се од надлежног суда тражи да се против одређеног лица за које постоји оправдана сумња да је учинило одређено кривично дело, окривљени изведе на главни претрес и осуди по закону. Овај стадијум се састоји из две подфазе, то су подизање оптужног акта и судска контрола оптужног акта. Поступак почиње подизањем оптужног акта, а завршава се потврђивњем оптужнице или обуставом поступка. Оптужбу чини скуп

⁵⁵ Члан 184а став 1. ЗКП Хрватске

⁵⁶ Члан 184а ЗКП Хрватске

⁵⁷ Новосел, Д., Резултати увођења тужилачке истраге у Републици Хрватској, Мисија ОЕБС, Тужилачка истрага, Београд, 2014. година, стр. 110-118

⁵⁸ Члан 347. став 1,2 и 3. Закона о казненом поступку Хрватске

процесних радњи које он предузима са циљем да се окривљени изведе на главни претрес и осуди по закону.⁵⁹ Оптужење као фаза припремног, претходног стадијума кривичног поступка може почети оног тренутка када и ако постоји довољно основане сумње (вероватноће) о кривичном делу и учиниоцу. Док истрагу карактерише оптужба у ширем смислу (кривично гоњење) и постојање основа сумње, за оптужбу у ужем смислу карактеристично је постојање већег степена вероватноће од основа сумње, а то је оправдана сумња. Оптужница заправо представља акт којим се иницира прелазак поступка из тужилачке у судску фазу.

Подигнути оптужним акт није довољан да окривљени буде аутоматски изведен на главни претрес ради суђења. То је само иницијатива за пресуђење, али не значи да ће до њега доћи, потребно је најпре спровести контролу оптужбе, коју врши суд по службеној дужности или на основу иницијативе окривљеног. Циљ судске контроле оптужбе је спречавање самовоље јавног тужиоца, евентуалних грешака и злоупотреба овлашћења. С друге стране тиме се спречававају неоправдане и незаконите радње. По правилу чланови ванпретресног већа испитују саму садржину оптужнице, односно да ли она садржи све потребне елементе у складу са законом, затим ванпретресно веће води рачуна и о року у коме тужилац треба да исправи недостатке на које је веће указало, у супротном може да решењем одбаци оптужницу, а ако је реч о приватном тужиоцу који пропусти рок сматра се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбачена.

У редовном кривичном поступку за кривична дела која се гоне по службеној дужности, оптужницу подиже јавни тужилац на основу резултата истраге. Могуће је и подизање непосредне оптужнице, на основу резултата преткривичног поступка односно без спровођења истраге.

7.1. ПОДИЗАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

Оптужни акт је онај акт који је сачињен од стране овлашћеног тужиоца у законској форми, којим се тражи од суда да се против одређеног лица одреди главни претрес и да му се суди. Оптужни акт има три циља: Прво, да својим постојањем доведе до главног претреса, јер представља заправо стуб којим се врши прелажење из фазе истраге у главни поступак. Оптужним актом се одређује предмет суђења, суд је везан садржином акта у субјективном и објективном смислу. Суд је везан искључиво чињеничним описом

⁵⁹ Ђурђић. В, 2011, стр. 69.

кривичног дела које је у оптужном акту изнето, али не и правном квалификацијом. Трећи циљ који се жели постићи је да окривљеном буде стављено до знања дело за које се терети, како би могао да се брани. Оптужба представља генусни појам за све врсте оптужних аката у кривичном поступку, који се разликују по свом називу и садржини, у зависности од врсте овлашћеног тужиоца и врсте кривичнопроцесне форме. Оптужном акту претходи истрага, али он изузетно може, некад код скраћеног поступка бити подигнут без истраге. Оптужни акт се по правилу подиже пре главног претреса, али може бити изјављен и на самом главном претресу. Како не би дошло до неоправданог извођења окривљеног пред суд, врши се обавезна судска контрола формалне исправности и основаности оптужног акта. Окривљеном и његовом браниоцу је остављено право подношења приговора непосредно вишем тужиоцу, ако јавни тужилац не одустане од гоњења или ако поднесе оптужницу.⁶⁰

Чланом 331. ЗКП ст. 1. предвиђено је да јавни тужилац подиже оптужницу када постоји оправдана сумња да је одређено лице учинило кривично дело, у року од 15 дана од када је завршена истрага. У нарочито сложеним предметима овај рок се може на основу одобрења непосредно вишег јавног тужиоца продужити за још 30 дана. Ако јавни тужилац не подигне оптужницу у наведеном законском року и не изјави да одустаје од гоњења, окривљени, његов бранилац и оштећени могу у року од 8 дана од дана истека рока за подношење оптужнице да поднесу приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.⁶¹ Ако оштећени није обавештен о завршетку истраге, може да поднесе приговор у року од три месеца од дана када је тужилац донео наредбу о завршетку истраге. У року од 15 дана од дана пријема приговора, непосредно виши јавни тужилац ће донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор.⁶²

8.1. ФОРМАЛНО ИСПИТИВАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

Формално испитивање оптужнице је прва делатност у њеној контроли. С обзиром да се ради о строго формалном акту, ЗКП изричито прописује које све елементе она мора да садржи, а ако не садржи исте, не задовољава ни формалну претпоставку за отпочињање поступка материјалне контроле.

⁶⁰ Бркић, С., *Кривично процесно право II*, Правни факултет у Новом саду, 2016. година, стр. 94-95

⁶¹ Члан 331. став 3. ЗКП

⁶² Члан 331. став 4. ЗКП

Када говоримо о садржини оптужнице ваља напоменути обавезне елементе које она мора да садржи, јер је реч о процесном акту јавног тужиоца. У случају да нема обавезних елемената, она ће бити враћена на исправку. У обавезне елементе спадају: име и презиме окривљеног са личним подацима и подацима о томе да ли се и од кад налази у притвору или се налази на слободи, ако је пре подизања оптужнице пуштен на слободу, онда колико је времена провео у притвору.⁶³ Подаци о окривљеном су важни, јер се пресуда може односити само на лице које је обухваћено оптужницом. Када се окривљени први пут саслушава питаће се за име и презиме, јединствени матични број грађана или број личног документа, надимак, име и презиме родитеља, девојачко породично име мајке, где је рођен, где станује, дан месец и годину рођења, држављанство, занимање, породичне прилике, да ли је писмен, какву је школу завршио, шта он и чланови његовог домаћинства поседују од имовине, да ли је, кад и зашто осуђиван, да ли је и кад изречена кривична санкција извршена и да ли се против њега води поступак за неко друго кривично дело.⁶⁴

Чињенични основ оптужнице важан је због захтева за објективним идентитетом пресуде и оптужбе. А то су опис дела из ког произилазе законска обележја кривичног дела, време и место извршења кривичног дела, предмет на коме је и средство којим је извршено кривично дело, као и остале околности да се кривично дело што тачније одреди.⁶⁵

Такође, садржински битна је и правна квалификација дела, тј. законски назив кривичног дела, са навођењем одредаба закона које се по предлогу тужиоца имају применити, обавезна је ознака суда пред којим ће се водити главни претрес. Јавни тужилац ставља предлог о доказима које треба извести на главном претресу, са означавањем сведока, вештака, списа и предмета који служе као доказ. Иако се до краја поступка може вршити допуна предложених доказа, ваљало би одмах темељно изложити и предложити исте. Важан део јесте образложење у коме се према резултату истраге има описати стање ствари, докази и чињенице које су предмет доказивања, изнети одбрана окривљеног и становиште тужиоца о наводима одбране.⁶⁶

Кад се говори о факултативним елементима то могу бити предлози да се окривљеном који је на слободи одреди притвор и предлог да се окривљени који се налази у притвору

⁶³ Члан 332. тачка 1. ЗКП

⁶⁴ Члан 85. став 1. ЗКП

⁶⁵ Члан 332. тачка 2. ЗКП

⁶⁶ Члан 332. тачка 3,4,5 и 6. ЗКП

пусти на слободу. Оптужница није непроменљив акт. Под законом предвиђеним условима, тужилац може да је измени или прошири оптужницу на главном претресу.⁶⁷ Одредбама члана 409. ставом 1. ЗКП предвиђена је могућност измене или подношења нове оптужнице на главном претресу од стране јавног тужиоца, уколико оцени да изведени докази указују да је чињенично стање другачије од оног изнетог у оптужници, тада може изменити оптужницу или предложити одлагање главног претреса ради припремања нове оптужнице.

Оптужница се подноси већу из члана 21. став 4 и то у довољном броју примерака, водећи рачуна да се достави свим окривљенима уколико их има, њиховим браниоцима и један примерак за суд. Уз оптужницу, већу се достављају и списи који су сачињени од стране јавног тужиоца. Након пријема оптужнице веће испитује да ли је оптужница прописно састављена и да ли садржи све податке, уколико установи да није, вратиће је тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке, изузетно овај рок се може продужити на захтев тужиоца. Суд има овлашћења да се упусти у то да ли су у оптужници побројани и правилно наведени сви лични подаци окривљеног, па ако се утврди да, рецимо, име и презиме окривљеног нису тачно наведени, вратиће оптужницу тужиоцу на исправку. Очигледне грешке у личним подацима, датумима које се нађу у дипсозитиву оптужнице, свакако се морају вратити на исправку, али уколико се ове грешке нађу у образложењу оптужнице оне не подлежу враћњу јер образложење није обавезујући део оптужнице. Ако тужилац пропусти рок, веће ће решењем одбацити оптужницу, а у случају да приватни тужилац пропусти рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена.⁶⁸ Посебно питање које се појавило у пракси јесте у којој форми се оптужница враћа тужиоцу на уређење, односно исправљање формалних недостатака. Иако ЗКП не решава ово питање, постоје различита мишљења, а међу њима и Правно схватање ВСБ – Посебног одељења за организовани криминал које је заузело став да се оптужница враћа тужиоцу ради отклањања уочених недостатака решењем, на које није дозвољена жалба.⁶⁹ У теорији и пракси се запажају се ставови да оптужницу тужиоцу треба вратити у форми наредбе.⁷⁰

⁶⁷ Бркић С, *Кривично процесно право II*, оп.цит, стр. 94-98.

⁶⁸ Члан 333. ЗКП

⁶⁹ Билтен Вишег суда у Београду, бр. 82, Београд, 2012. година, стр.21.

⁷⁰ Грубач, М., Васиљевић Т., Коментар Законика о кривичном поступку према законикау из 211, Београд, 2014. стр.604.

У оптужници може бити стављен предлог да се против окривљеног одреди притвор или да се пусти на слободу, о чему ће ванпретресно веће решавати одмах или најкасније у року од 48 часова. У случају да се окривљени налази у притвору, а у оптужници није стављен предлог да се пусти на слободу, веће ће по службеној дужности у року од три дана од дана пријема оптужнице, испитати да ли још постоје разлози за притвор и донети решење о продужењу или укидању притвора. Против одлуке већа могуће је изјавити жалбу с тим да она не задржава извршење решења.⁷¹

У пракси је запажен став да када веће утврди да је оптужница прописано састављена, председник већа доноси наредбу да се оптужница достави окривљеном и његовом браниоцу. Врло је важно да оптужница буде уручена окривљеном пре главног претреса, да би могао да припреми своју одбрану али и да одговори на оптужницу.

8.3. ОДГОВОР ОКРИВЉЕНОГ НА ОПТУЖНИЦУ

Закоником о кривичном поступку из 2011. године укинут је приговор против оптужнице, а уведен одговор на оптужницу и контрола оптужница по службеној дужности. Одредбе ЗКП из 2001. године су у погледу подношења приговора на оптужницу биле таква да се неблаговремени приговор и онај који је изјављен од неовлашћеног лица одбацује решењем председника већа пред којим се држи главни претрес, а о жалби против решења одлучује веће. Ако председник већа не одбаци приговор, достављао га је са списима на одлучивање већу које је одлучивало у седници на коју може позвати странке и браниоца да на седници усмено изложе своје ставове. Међутим, ако приговор није изјављен од стране неовлашћеног лица, ако је благовремен и дозвољен креће се са испитивањем оптужнице. Таква правила се примењују и у погледу одговора окривљеног на оптужницу.

Законодавац у члану 336. ЗКП наводи да окривљени има право да поднесе писани одговор на оптужницу у року од 8 дана од дана достављања оптужнице. Уз оптужницу, окривљеном ће бити достављена и поука о праву на подношење одговора. Одговор на оптужницу може поднети и бранилац, без посебног овлашћења окривљеног, али не и против његове воље. У одговору окривљени и бранилац могу изнети примедбе да дело није кривично дело, да је наступила застарелост или друга околност која искључује одговорност,

⁷¹ Члан 334. ЗКП

да нема доказа за оправдану сумњу, да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење итд.

Оговор окривљеног на оптужницу је средство преко којег се остварује контрадикторност у овом делу поступку. Ваља напоменути да и сада ванпретресно веће узима одговор окривљеног приликом одлучивања о оправданости и законитости оптужбе. Иако то није нарочито наведено, добро написан одговор може дати као резултат доношење решења од стране ванпретресног већа да јавни тужилац допуни истраге, ради бољег чињеничног разјашњења ствари. Нису прописане процесне последице ако веће у потпуности занемари постојање одговора окривљеног на оптужбу јавног тужиоца. Ванпретресно веће ће испитати оптужницу у року од 15 дана од дана од истека рока за подношење одговора на оптужницу, а ако има више окривљених, у року од 15 дана од истека рока за подношење одговора окривљеном који је последњи примио оптужницу.⁷²

8.3. МАТЕРИЈАЛНО ИСПИТИВАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

Када се утврди да је оптужница прописно састављена прелази се на другу фазу контроле, а то је њено материјално испитивање. По правилу се контрола врши *ex officio*, иако Законик о кривичном поступку изричито не предвиђа да испитивање материјалне исправности оптужнице врши веће у истом саставу као и оно које је вршило формалну контролу оптужнице, за овакво поступање суда нема сметње. Испитивање оптужнице врши се у седници већа и без присуства странака.

Приликом испитивања оптужнице ванпретресно веће може донети решење о оглашавању суда ненадлежним, уколико суд утврди да је за кривично дело које је предмет оптужбе надлежан други суд. У том случају по правноснажности решења, предмет се има упутити надлежном суду. Преиспитује се и месна и стварна надлежност суда.⁷³ После потврђивања оптужнице нити се суд може огласити месно ненадлежним, нити странке могу истицати приговор месне ненадлежности, тако да је испитивање оптужнице практично последњи моменат за преиспитивање месне надлежности.⁷⁴ Против овог решења жалбу може изјавити тужилац.

⁷² Члан 337 став 1 ЗКП

⁷³ Члан 337. став 2. ЗКП

⁷⁴ Члан 34. став 4. ЗКП

Приликом испитивања оптужнице ванпретресно веће може донети и наредбу о допуни, односно спровођењу истраге или прикупљању доказа, са циљем да се отклоне одређене нејасноће или противречности у оптужници и доказима који су достављени уз њу. Против ове одлуке није дозвољена жалба. Ванпретресно веће нема овлашћења да само отвори или допуни истрагу, већ оставља одговарајући рок тужиоцу да изврши допуну. Јавни тужилац ће у року од три дана од дана када му је саопштена одлука већа донети наредбу о допуни, односно спровођењу, а приватни тужилац ће у року од 30 дана од дана саопштења прикупити потребне доказе.⁷⁵ Изузетно веће може овај рок продужити из оправданих разлога, а последице пропуштања нису исте за све тужиоце. У случају да јавни тужилац пропусти да изврши допуну у остављеном року, дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца. У случају да приватни тужилац пропусти поменути рок онда се сматра да је одустао од гоњења и оптужба ће се решењем одбити.⁷⁶

Приликом испитивања оптужнице ванпретресно веће може донети решење о издвајању записника и обавештења из списка уколико се ради о доказу који не може бити коришћен у кривичном поступку или се судска одлука не може заснивати на њему, судија за претходни поступак ће по службеној дужности или на предлог странака и браниоца донети решење о издвајању записника најкасније до подизања оптужнице.⁷⁷ Против овакве одлуке може се изјавити посебна жалба. Након што решење о издвајању записника и обавештења постане правноснажно, судија за претходни поступак ће исте издвојити и ставити у посебан запечаћени спис који неће моћи да се разгледа и користи у поступку. После правноснажног окончања кривичног поступка такви списи се уништавају и о томе саставља записник.

Приликом испитивања оптужнице, ванпретресно веће може донети решење којим се утврђује да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља ако је испуњен један од три услова: 1) да дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мера безбедности; 2) да је кривично гоњење застарело или је обухваћено амнестијом или помиловањем, или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење; и 3) нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело које је

⁷⁵ Члан 339 став 4. ЗКП

⁷⁶ Члан 339. став 5. ЗКП

⁷⁷ Члан 337. став 6. ЗКП

предмет оптужбе.⁷⁸ Када суд цени да ли је дело које је предмет оптужбе кривично дело, везан је најпре чињеничним описом дела који је дат у оптужници. Суд ће наћи да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља ако из чињеничног описа дела у оптужницу не произилазе обележја кривичног дела, или ако тужилац пропусти да опише неки од елемената кривичног дела. Ако из чињеничног дела диспозитива оптужнице не произилази правна квалификација дата у оптужници, суд неће обуставити поступак, већ ће поступати као да је дело које се окривљеном ставља на терет оно које произилази из чињеничног описа у диспозитиву оптужнице. Најчешћи разлог за обуставу поступка који се у пракси може наћи јесте онај када суд утврди да нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело које је предмет оптужбе. Тада се испитује да ли је тужилац суду доставио довољно доказа који оправдавају извођење окривљеног пред суд. Постојање оправдане сумње не значи само по себи да су окривљени извршили кривично дело које им се ставља на терет, већ ће оцена доказа појединачно, као и у њиховој међусобној повезаности, бити предмет контрадикторног поступка који ће првостепени суд спровести на главном претресу.⁷⁹ Такође, у знатном броју одлука истиче се да у овој фази поступка веће није овлашћено да утврђује непостојање субјективних елемената кривичног дела, затим да ли је учинилац поступао у нужној одбрани,⁸⁰ односно није овлашћено да утврђује да ли је окривљени поступао с преварном намером или није, будући да је за такву оцену надлежно судско веће, на главном претресу у контрадикторном поступку.⁸¹

И поред тога што је теоријски јасна разлика између разлога за обуставу поступка по тачки 1 и тачки 3 члана 338. ЗКП, у пракси то често није случај, па је тешко утврдити треба ли оптужбу одбити и поступак обуставити због тога што одређене радње које се окривљеном стављају на терет нису кривично дело или због тога што нема доказа да је окривљени оправдано сумњив да је учинио кривично дело. Ако из чињеничног описа оптужног акта не произилази обележје кривичног дела које се окривљеном ставља на терет (или било ког другог кривичног дела), поступак ће бити обустављен по тачки 1, а ако из чињеничног описа оптужног акта произилазе обележја кривичног дела, тј. оно што је описано представља кривично дело али докази који су приложени уз оптужницу не

⁷⁸ Видети чл.338. ЗКП

⁷⁹ Трешњев, А. Збирка судских одлука из кривично правне материје, 9. књига, Београд, 2013. године, стр. 265.

⁸⁰ Симић, И., Збирка судских одлука из кривичноправне материје, 4. Књига, Београд, 2002. година стр. 251 i

⁸¹ Електронска база података, Интермех – судска пракса.

потврђују постојање оправдане сумње да се догађај десио како је то описано у оптужници, биће донето решење да нема места оптужби и поступак ће бити обустављен по чл. 338. став 1. тачка 3. ЗКП.

У току испитивања од стране већа може се утврдити да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења надлежног органа за кривично гоњење или постоје друге околности које привремено спречавају гоњење, донеће решење о одбацивању оптужнице, односно приватне тужбе.⁸² Против овог решења жалбу може изјавити само тужилац. После правноснажности овог решења, кривични поступак се може наставити уколико се отколне привремене процесне сметње, јер из законске формулације начела *ne bis in idem*, произилази да се оно не односи на правносножно решење о одбацивању оптужнице. Уколико суд не донесе ни једно од претходних решења, донеће решење којим се оптужница потврђује.⁸³ Против овог решења жалбу може изјавити само окривљени, у истом решењу веће ће одлучити о предлозима за спајање или раздвајање поступка.

Потврђивање оптужнице представља изузетно значајан процесни моменат. Од тог момента поступак из претходног прелази у главни стадијум, односно из тужилачког у судски поступак. После потврђивања оптужнице окривљени постаје оптужени; више се не може преиспитивати месна надлежност суда; када је неким законом прописано да покретање кривичног поступка има за последицу ограничење одређених права, та ограничења се примењују од потврђивања оптужнице (члан 10. став 3. тачка 1. ЗКП), суд може по потврђивању оптужнице по службеној дужности донети решење о одређивању притвора; контрола трајања притвора се врши по истеку сваких 60 дана, а не сваких 30 дана као пре тога; после потврђивања оптужнице у неким случајевима долази до функционалне надлежности суда за одлучивање о одређеним питањима. Тако нпр. захтев за заштиту сведока након потврђивања оптужнице подноси се председнику већа, а не судији за претходни поступак; решење о одређивању статуса заштићеног сведока после потврђивања оптужнице више не доноси судија за претходни поступак већ веће.⁸⁴

⁸² Члан 339. став 2. ЗКП

⁸³ Илић П. Г., Мајић М., Бељански С., Трешњев А., Коментар Законика о кривичном поступку, према стању законодавства од 01. октобра 2013, Београд, 2013, стр. 780.

⁸⁴ Бркић Снежана, Кривично процесно право II, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2016 год. Стр. 103.

9. ИСТРАЖИВАЊЕ

Више јавно тужилаштво у Лесковцу ми је за потребе израде мастер рада, а у складу са чл. 15. ст. 1. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, доставило статистичке податке везане за број извршених кривичних дела на територији града Лесковца у протекле 3. године, а на основу евиденције пунолетних извршилаца кривичних дела. Овде су статистички подаци пријављеног криминалитета. Подаци су јавно доступни и објављени на сајту Апелационог јавног тужилаштва у Нишу у оквиру Извештаја о раду Вишег јавног тужилаштва у Лесковцу.

Достављени подаци се односе на пријављени и процесуирани криминалитет, обухватају пријављени и процесуирани криминалитет у току једне календарске године, али је број процесуираног криминалитета у сваком случају већи, када се има у виду да се пријављени криминалитет може процесуирати и у каснијем периоду у односу на време када је пријављен који у конкретном случају није прецизно изражен.

У 2015. години Више јавно тужилаштво у Лесковцу и Основно јавно тужилаштво у Лесковцу и Лебану укупно су примили кривичних пријава против 3499 пунолетних извршилаца кривичних дела. Од тога у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено је укупно 175 пунолетних извршиоца кривичних дела, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено је 2682 пунолетних лица, док је у Основном јавном тужилаштву пријављено 642 пунолетно лица.

У 2015. години оптужено је 1072 лица, од тога је у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу оптужено 55 лица, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу 851 лице и Основном јавном тужилаштву у Лебану 166 лица. Против 898 лица поднети су оптужни предлози. Против 16 лица подигнуте су непосредне оптужнице. Против 158 лица подигнуте су оптужнице након спроведене истраге, Више јавно тужилаштво поднело је оптужне предлоге против 11 лица, подигло непосредне оптужнице против 5 лица, подигло оптужнице након истраге против 39 лица.

У Основном јавном тужилаштву у Лесковцу, оптужено је 1017 лица, где је ово тужилаштво поднело оптужне предлоге против 734 лица, против 9 лица непосредне оптужнице и против 108 лица оптужнице након истраге.

У Основном јавном тужилаштву у Лебану оптужено је 166 лица, где је ово тужилаштво поднело 153 оптужних предлога, подигло 2 непосредне оптужнице и 11 оптужница након истраге.

За кривична дела против живота и тела из главе 13 КЗ поднето је пријава против 173 лица. Од укупног броја поднетих пријава 5 пријава је поднето Вишем јавном тужилаштву а остале у Основним тужилаштвима. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 127 пријава, тако да је укупно у раду било 289 пријава, од којих је 5 у Вишем јавном тужилаштву. Против 5 лица донета је наредба о спровођењу истраге, што је за три мање него претходне године, док је оптужено укупно 61 лица, што је за 36 мање оптужених у односу на претходну годину, од чега је 57 оптужних предлога и 4 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против слобода и права човека и грађанина из главе 14 КЗ, поднето је пријава против 296 лица. Од укупног броја примљених пријава ниједна није примљена у Вишем јавном тужилаштву. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 86 пријава, тако да је укупно у раду било 387 пријава, за 74 више него претходне године. Од укупног броја поднетих пријава, оптужено је укупно 42 лица, што је за 27 мање оптужених у односу на претходну годину, од чега 42 оптужних предлога.

За кривична дела против изборних права из главе 15 КЗ, није било поднетих кривичних пријава.

За кривична дела против права по основу рада из главе 16 КЗ, поднето је пријава против 5 лица, док је по нерешеним пријавама из ранијег периода било 4 пријаве, тако да је било укупно у раду 9 пријава.

За кривична дела против части и угледа из главе 17 КЗ, поднето је пријава против 1 лица.

За кривична дела против полне слободе из главе 18 КЗ, поднето је пријава против 10 лица, од којих 3 пријаве у Вишем јавном тужилаштву, две су примљене на надлежност од другог тужилаштва, док су три остале на раду из ранијег периода, тако да је на раду у извештајном периоду било пријава против 15 лица. Од укупног броја пријава на раду, против 8 је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 8 лица од чега је против 2 лица поднет оптужни предлог, а против 6 лица је подигнута оптужница након истраге.

За кривична дела против брака и породице из главе 19 КЗ, поднето је пријава против 112 лица, од чега три у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу. Из ранијег периода је остала 37 пријава, тако да је било на раду укупно пријава против 149 лица. Од укупног броја пријава на раду, против 3 лица је донета наредба за спровођење истраге, док је оптужено 42 лица, од чега је свих 42 подношењем оптужних предлога.

За кривично дело насиље у породици укупно је поднето пријава против 649 лица, две су примљене на рад од другог тужилаштва, а 8 уступљене на рад другом тужилаштву, а из ранијег периода је остало 90 нерешених пријава тако да је укупно у раду било 703 пријава. Од укупног броја пријава на раду, против 20 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 144 лица, од чега је 134 оптужних предлога и 10 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против интелектуалне својине из главе 20 КЗ, поднето је пријава против 3 лица, од којих две на надлежност од другог јавног тужилаштва.

За кривична дела против имовине из главе 21 КЗ, поднето је пријава против 998 лица, од тога 3 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 13 је примљено на рад од другог тужилаштва, а 40 су уступљене на рад другом тужилаштву, док је из ранијег периода остало 605 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 1566 пријава. Од укупног броја пријава у раду, против 16 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 433 лица од чега је подигнуто 5 непосредних оптужница, 362 оптужних предлога и 66 оптужница или оптужених предлога након истраге.

За кривична дела против привреде из главе 22 КЗ, поднето је пријава против 77 лица, од којих једна у Вишем јавном тужилаштву, 2 су примљене на рад од другог тужилаштва, а 4 су уступљене на рад другом тужилаштву, из ранијег периода је остало 50 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 125 пријава. Од укупног броја пријава у раду против 8 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 20 лица, од чега су подигнуте 3 непосредне оптужнице, 13 оптужних предлога и 4 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против здравља људи из главе 23 КЗ, поднето је пријава против 77 лица, од тога 17 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу. Са пријавама из ранијег периода којих је било 31 укупно је било на раду 105 пријава, јер су три уступљене на раду другом тужилаштву. Од укупног броја пријава у раду против 15 лица је донета наредба о

спровођењу истраге, док је оптужено 43 лица, од чега је 33 оптужних предлога, 1 непосредна оптужница и 9 оптужница након истраге.

За кривична дела против животне средине из главе 24 КЗ, поднето је пријава против 128 лица, 2 су уступљене на рад другом тужилаштву, из ранијег периода је остало 84 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 210 пријава. Оптужено је 15 лица, свих 15 подношењем оптужног предлога.

За кривична дела против опште сигурности људи и имовине из главе 25 КЗ, поднето је пријава против 24 лица, две су уступљене на рад другом тужилаштву, једна је примљена на рад од другог тужилаштва, док је 20 остало из ранијег периода, тако да је у раду било 43 пријава. Оптужено је 5 лица, од чега је свих 5 подношењем оптужних предлога.

За кривична дела против безбедности јавног саобраћаја из главе 26 КЗ, поднето је пријава против 206 лица, од којих две у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 1 уступљена на рад другом тужилаштву и 1 примљена на рад од другог тужилаштва, док је 75 остало из ранијег периода, тако да је било укупно 281 пријава. Од укупног броја пријава у раду против 2 лица донета је наредба о спровођењу истраге. Оптужено је 46 лица, од тога 21 подношењем оптужног предлога, пртив 1 лица подигнута је непосредна оптужница и против 24 лица подигнута је оптужница или оптужни предлог након истраге.

За кривична дела против безбедности рачунарских података из главе 27 КЗ, у извештајном периоду није било поднетих кривичних пријава.

За кривична дела против Уставног уређења и безбедности Републике Србије из главе 28 КЗ, у извештајном периоду није било поднетих кривичних пријава.

За кривична дела против државних органа из главе 29 КЗ, поднето је пријава против 213 лица, 1 је уступљено на рад другом тужилаштву, а две примљене на рад од другог тужилаштва, док је 75 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 189 пријава. Оптужено је 47 лица против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против правосуђа из главе 30 КЗ, поднето је пријава против 46 лица, од којих 1 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 5 су уступљене на рад другом тужилаштву, 11 примљене на рад од другог тужилаштва, док је 9 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 61 пријава, оптужена су 3 против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против јавног реда и мира из главе 31 КЗ, поднето је пријава против 105 лица, од којих 9 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу и све за кривично дело насилничко понашање на спортској приредби из чл. 344а КЗ. 24 су уступљене на рад другом тужилаштву, 10 је примљено на рад од другог тужилаштва, док је 97 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 188 пријава. Донете су 8 наредбе о спровођењу истраге и оптужено је 49 лица, од чега 41 оптужним предлогом и 8 оптужницом или оптужним предлогом након истраге.

За кривична дела против правног саобраћаја из главе 32 КЗ, поднето је пријава против 83 лица, од којих 2 Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 4 су уступљене на рад другом тужилаштву, 6 је примљено на рад од другог тужилаштва, док је 24 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 109 пријава. Оптужено је 18 лица против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против службене дужности из главе 33 КЗ, поднето је пријава против 18 лица, од којих једна у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 3 су уступљене на рад другом тужилаштву, док је 3 остало из ранијег периода тако да је на раду било укупно 18 пријава.

За кривична дела са коруптивним елементом поднето је пријава против 361 лица, од којих 123 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, 26 је примљено на рад од другог тужилаштва, 45 је уступљено на рад другом тужилаштву, док је 132 остало из ранијег периода, од тога 48 у Вишем тужилаштву, тако да је на раду било укупно 474 пријава, од тога 162 у Вишем тужилаштву. Донето је 11 наредби о спровођењу истраге и оптужено је 51 лице, од чега је поднето 26 оптужних предлога, 1 непоредна оптужница и 24 оптужница или оптужних предлога након истраге.

Из посебних Републичких закона (Закона о јавном реду и миру, Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о тржишту хартија од вредности, Закон о спречавању допинга у спорту, Закона о агенцији за борбу против корупције, Закон о семену, Закон о рачуноводству, Закон о безбедности хране, Закон о шумама, Закон о ракији и другим алкохолним пићима, укупно је поднето пријава против 94 лица, 2 су уступљена на рад другом тужилаштву, док је 51 остало из ранијег периода, тако да је на раду било укупно 143 пријаве. Оптужено је 36 лица, од чега је 35 оптужним предлогом и 1 подизањем оптужнице или оптужног предлога након истраге.

У 2016. години Више јавно тужилаштво у Лесковцу и Основно јавно тужилаштво у Лесковцу и Лебану укупно су примили кривичних пријава против 4518 пунолетних извршилаца кривичних дела. Од тога у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено је укупно 142 пунолетних извршиоца кривичних дела, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено је 3584 пунолетних лица, док је у Основном јавном тужилаштву пријављено 792 пунолетно лица.

У 2016. години оптужено је 798 лица, од тога је у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу оптужено 54 лица, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу 565 лице и Основном јавном тужилаштву у Лебану 179 лица. Против 695 лица поднети су оптужни предлози. Против 13 лица подигнуте су непосредне оптужнице. Против 90 лица подигнуте су оптужнице након спроведене истраге, Више јавно тужилаштво поднело је оптужне предлоге против 9 лица, подигло непосредне оптужнице против 1 лица, подигло оптужнице након истраге против 44 лица.

У Основном јавном тужилаштву у Лесковцу, оптужено је 565 лица, где је ово тужилаштво поднело оптужне предлоге против 511 лица, против 12 непосредне оптужнице и против 42 лица оптужнице након истраге.

У Основном јавном тужилаштву у Лебану оптужено је 179 лица, што је повећање у односу на претходну годину за 13 лица, где је ово тужилаштво поднело 175 оптужних предлога и 4 оптужница након истраге, док непосредних оптужница није било.

За кривична дела против живота и тела из главе 13 КЗ поднето је пријава против 200 лица. Од укупног броја поднетих пријава 15 пријава је поднето Вишем јавном тужилаштву, а остале у Основним тужилаштвима. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 117 пријава, тако да је укупно у раду било 317 пријава, од којих је 16 у Вишем јавном тужилаштву. Против 15 лица донета је наредба о спровођењу истраге, док је оптужено укупно 76 лица, од чега је 63 оптужних предлога и 13 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против слобода и права човека и грађанина из главе 14 КЗ, поднето је пријава против 354 лица. Од укупног броја примљених пријава ниједна није примљена у Вишем јавном тужилаштву. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 171 пријава, тако да је укупно у раду било 525 пријава. Од укупног броја поднетих пријава, оптужено је укупно 47 лица, од чега 47 оптужних предлога.

За кривична дела против изборних права из главе 15 КЗ било је пријава против 15 лица.

За кривична дела против права по основу рада из главе 16 КЗ, поднето је пријава против 14 лица, док је по нерешеним пријавама из ранијег периода било 4 пријаве, тако да је било укупно у раду 18 пријава.

За кривична дела против части и угледа из главе 17 КЗ, поднето је пријава против 2 лица.

За кривична дела против полне слободе из главе 18 КЗ, поднето је пријава против 20 лица, од којих 10 пријава у Вишем јавном тужилаштву, док су 5 остале на раду из ранијег периода, тако да је на раду у извештајном периоду било пријава против 25 лица. Од укупног броја пријава на раду, против 9 је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 5 лица од чега је против 3 лица поднет оптужни предлог, а против 2 лица је подигнута оптужница након истраге.

За кривична дела против брака и породице из главе 19 КЗ, поднето је пријава против 117 лица, а из ранијег периода је остала 54 пријава, тако да је било на раду укупно пријава против 171 лица. Од укупног броја пријава на раду, оптужено је 37 лица, од чега свих 37 лица подношењем оптужних предлога.

За кривично дело насиље у породици укупно је поднето пријава против 1690 лица, од чега једна у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, из ранијег периода је остало 158 нерешених пријава тако да је укупно било у раду 1848 пријава. Од укупног броја пријава на раду, против 9 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 100 лица, од чега је 98 оптужних предлога и 2 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против интелектуалне својине из главе 20 КЗ, поднето је пријава против 2 лица, из ранијег периода је остало 3 нерешених пријава тако да је укупно у раду било 5 пријава

За кривична дела против имовине из главе 21 КЗ, поднето је пријава против 862 лица, од тога 3 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, док је из ранијег периода остало 646 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 1508 пријава. Од укупног броја пријава у раду, против 19 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 277 лица од чега је подигнуто 8 непосредних оптужница, 195 оптужних предлога и 24 оптужница или оптужених предлога након истраге, док је у односу на 25 лица примењен опортунитет.

За кривична дела против привреде из главе 22 КЗ, поднето је пријава против 65 лица, из ранијег периода је остало 58 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 123 пријава. Од укупног броја пријава у раду против 4 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 43 лица, од чега су подигнуте 21 оптужних предлога и 22 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против здравља људи из главе 23 КЗ, поднето је пријава против 70 лица, од тога 18 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу. Са пријавама из ранијег периода којих је било 29 укупно је било на раду 99 пријава. Од укупног броја пријава у раду против 16 лица је донета наредба о спровођењу истраге, док је оптужено 54 лица, од чега је 33 оптужних предлога, 1 непосредна оптужница и 20 оптужница након истраге.

За кривична дела против животне средине из главе 24 КЗ, поднето је пријава против 92 лица, из ранијег периода је остало 97 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 189 пријава. Оптужено је 9 лица, свих 9 подношењем оптужног предлога.

За кривична дела против опште сигурности људи и имовине из главе 25 КЗ, поднето је пријава против 48 лица, док је 17 остало из ранијег периода тако да је у раду било 65 пријава. Оптужено је 8 лица, од чега је свих 8 подношењем оптужних предлога.

За кривична дела против безбедности јавног саобраћаја из главе 26 КЗ, поднето је пријава против 219 лица, од којих две у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, док је 97 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 316 пријава. Од укупног броја пријава у раду против 2 лица донета је наредба о спровођењу истраге. Оптужено је 32 лица, од тога 30 подношењем оптужног предлога, против 2 лица подигнута је оптужница или оптужни предлог након истраге.

За кривична дела против безбедности рачунарских података из главе 27 КЗ, у извештајном периоду није било поднетих кривичних пријава.

За кривична дела против Уставног уређења и безбедности Републике Србије из главе 28 КЗ, у извештајном периоду поднета је пријава против 1 лица, која је уступљена на рад другом тужилаштву.

За кривична дела против државних органа из главе 29 КЗ, поднето је пријава против 86 лица, док је 65 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 151 пријава. Оптужено је 43 лица, против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против правосуђа из главе 30 КЗ, поднето је пријава против 45 лица, од којих 5 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу док је 34 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 79 пријава, оптужена су 2 против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против јавног реда и мира из главе 31 КЗ, поднето је пријава против 113 лица, од којих 5 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу и од којих 4 за кривично дело насилничко понашање на спортској приредби из чл. 344а КЗ, док је 68 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 181 пријава. Донете су 6 наредбе о спровођењу истраге и оптужено је 50 лица, од чега 45 оптужним предлогом и 3 оптужницом или оптужним предлогом након истраге, док је против 2 лица подигнута непосредна оптужница.

За кривична дела против правног саобраћаја из главе 32 КЗ, поднето је пријава против 92 лица, док је 41 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 133 пријава. Оптужено је 10 лица против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против службене дужности из главе 33 КЗ, поднето је пријава против 10 лица, док је 8 остало из ранијег периода тако да је на раду било укупно 18 пријава. Оптужено је 1 лице против којег је поднет оптужни предлог.

За кривична дела са коруптивним елементом поднето је пријава против 352 лица, од којих 80 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, док је 179 остало из ранијег периода, од тога 18 у Вишем тужилаштву, тако да је на раду било укупно 531 пријава, од тога 98 у Вишем тужилаштву. Донето је 5 наредби о спровођењу истраге и оптужено је 17 лице, од чега је поднето 13 оптужних предлога, 4 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против човечности и других добра заштићених међународним правом поднете су пријаве против 2 лица.

Из посебних Републичких закона (Закона о јавном реду и миру, Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о тржишту хартија од вредности, Закон о спречавању допинга у спорту, Закона о агенцији за борбу против корупције, Закон о семену, Закон о рачуноводству, Закон о безбедности хране, Закону о шумама, Закон о ракији и другим алкохолним пићима, укупно је поднето пријава против 48 лица, док је 50 остало из ранијег периода, тако да је на раду било укупно 98 пријава. Оптужено је 39 лица, од чега је 37 оптужним предлогом и 2 подизањем оптужнице или оптужним предлозима након истраге.

У 2017. години Више јавно тужилаштво у Лесковцу и Основно јавно тужилаштво у Лесковцу и Лебану укупно су примили кривичних пријава против 4057 пунолетних извршилаца кривичних дела. Од тога у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено је укупно 134 пунолетних извршиоца кривичних дела, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу и Основном јавном тужилаштву у Лебану пријављено је укупно 3293 пунолетних извршиоца кривичних дела, док је у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу пријављено 3279 пунолетних лица, док је у Основном јавном тужилаштву у Лебану пријављено је 644 пунолетних лица.

У 2017. години оптужено је 760 лица, од тога је у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу оптужено 48 лица, у Основном јавном тужилаштву у Лесковцу и Основном јавном тужилаштву у Лебану 712 лица. Против 695 лица поднети су оптужни предлози, против 7 лица подигнуте су непосредне оптужнице и против 6 лица оптужнице након истраге. Против 58 лица подигнуте су оптужнице након спроведене истраге, Више јавно тужилаштво поднело је оптужне предлоге против 7 лица, док није било непосредних оптужница и подигло оптужнице након истраге против 41 лица.

За кривична дела против живота и тела из главе 13 КЗ поднето је пријава против 199 лица, од чега 4 пријава за кривично дело убиство из чл. 113 КЗ у Вишем јавном тужилаштву, а остале у Основним јавним тужилаштвима. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 129 пријава, тако да је укупно у раду било 329 пријава. Против 4 лица донета је наредба о спровођењу истраге, док је оптужено укупно 49 лица, од чега је 48 оптужних предлога и 1 оптужница или оптужних предлога након истраге.

За кривична дела против слобода и права човека и грађанина из главе 14 КЗ, поднето је пријава против 367 лица. Од укупног броја примљених пријава ниједна није примљена у Вишем јавном тужилаштву. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 187 пријава, тако да је укупно у раду било 554 пријава. Од укупног броја поднетих пријава, оптужено је укупно 43 лица, од чега 43 оптужних предлога.

За кривична дела против изборних права из главе 15 КЗ било је пријава против 1 лица. По нерешеним пријавама из ранијег периода било је 13 пријава, тако да је укупно у раду било 14 пријава.

За кривична дела против права по основу рада из главе 16 КЗ, поднето је пријава против 3 лица, док је по нерешеним пријавама из ранијег периода било 12 пријаве, тако да је било укупно у раду 15 пријава, док су 2 лица оптужена оптужним предлогом.

За кривична дела против части и угледа из главе 17 КЗ, поднето је пријава против 1 лица.

За кривична дела против полне слободе из главе 18 КЗ, поднето је пријава против 29 лица, од којих 6 пријава у Вишем јавном тужилаштву због кривичног дела Силовање из чл. 178. КЗ, док су 6 остале на раду из ранијег периода, тако да је на раду у извештајном периоду било пријава против 35 лица. Од укупног броја пријава на раду, против 5 лица је донета наредба о спровођењу истраге, при чему је било 7 нерешених истрага из претходне године. Оптужено је укупно 13 лица, од којих против 6 лица је поднет оптужни предлог, а против 7 лица је подигнута оптужница након истраге.

За кривична дела против брака и породице из главе 19 КЗ, поднето је пријава против 1426 лица, а из ранијег периода је остала 306 пријава, тако да је било на раду укупно пријава против 1731 лица. Оптужено је укупно 143 лица, од чега оптужним предлогом 136, непосредном оптужницом 2 и 5 након спроведене истраге. Укупно је било 10 истрага од чега 3 из ранијег периода, а 7 по наредби које су донете у текућој години. Обустављена је истрага против 1 лица, 5 лица је оптужено након истраге.

За кривично дело насиље у породици укупно је поднето пријава против 1339 лица, из ранијег периода је остало 227 нерешених пријава тако да је укупно у раду било 1566 пријава. Донето је 7 наредби о спровођењу истраге, при чему је било и 3 нерешене истраге из претходне године. Истрага против 1 лица је обустављена, док су 4 остале нерешене на крају извештајног периода. Оптужено након истраге је 5 лица, 2 лица оптужена су непосредном оптужницом док је против 108 лица поднет оптужни предлог, тако да је оптужено укупно 115 лица.

За кривична дела против интелектуалне својине из главе 20 КЗ, поднето је пријава против 1 лица, из ранијег периода је остало 2 нерешених пријава тако да је укупно у раду било 3 пријава, поднета су 2 оптужна предлога и донете 2 осуђујуће пресуде.

За кривична дела против имовине из главе 21 КЗ, поднето је пријава против 801 лица, од тога 4 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, док је из ранијег периода остало 678 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 1479 пријава. Донето је 11 наредби о

спровођењу истраге при чему је било и 5 нерешених истрага из претходне године. Нерешених истрага је против 13 лица, док је против 1 лица оптужено након истраге. Оптужено је укупно 227 лица, 3 лица оптужена су непосредном оптужницом, против 221 лица поднет оптужни предлог, док су 3 лица оптужена након истраге.

За кривична дела против привреде из главе 22 КЗ, поднето је пријава против 90 лица, из ранијег периода је остало 56 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 146 пријава. Донето је 4 наредби о спровођењу истраге, при чему је било и 6 нерешених истрага из претходне године. Нерешених истрага је против 5 лица, док је против 3 лица оптужено након истраге. Оптужено је укупно 23 лица, 1 лице оптужено је непосредном оптужницом, против 19 лица поднет оптужни предлог, док су 3 лица оптужена након истраге.

За кривична дела против здравља људи из главе 23 КЗ, поднето је пријава против 90 лица, од тога 32 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу. Са пријавама из ранијег периода којих је било 23 укупно је било на раду 121 пријава. Донето је 36 наредби о спровођењу истраге и све у Вишем јавном тужилаштву. Нерешених истрага је против 1 лица, против 1 лица је обустављена истрага, док је 27 лица оптужено након истраге. Оптужено је укупно 63 лица, против 36 лица поднет оптужни предлог, док су 27 оптужена након истраге.

За кривична дела против животне средине из главе 24 КЗ, поднето је пријава против 155 лица, из ранијег периода је остало 80 нерешених пријава, тако да је укупно у раду било 235 пријава. Оптужено је 6 лица, против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против опште сигурности људи и имовине из главе 25 КЗ, поднето је пријава против 37 лица, док је 28 остало из ранијег периода, тако да је у раду било 65 пријава. Оптужено је 2 лица и то подношењем оптужних предлога.

За кривична дела против безбедности јавног саобраћаја из главе 26 КЗ, поднето је пријава против 229 лица, док је 104 остало из ранијег периода, тако да је било укупно 333 пријава. Нерешених истрага из ранијег периода је било против 1 лица, које је оптужено након истраге. Оптужено је укупно 28 лица, од тога 27 подношењем оптужног предлога, док је 1 лице оптужено након истраге из ранијег периода.

За кривична дела против безбедности рачунарских података из главе 27 КЗ, у извештајном периоду није било поднетих кривичних пријава.

За кривична дела против Уставног уређења и безбедности Републике Србије из главе 28 КЗ, у извештајном периоду поднета је пријава против 1 лица у Вишем јавном

тужилаштву због кривичног дела Изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости из чл. 317. КЗ.

За кривична дела против државних органа из главе 29 КЗ, поднето је пријава против 73 лица, док је 42 пријаве остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 115 пријава. Нерешених истрага из ранијег периода је било против 1 лица, која је остала нерешена. Оптужено је укупно 27 лица, против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против правосуђа из главе 30 КЗ, поднето је пријава против 55 лица, док је 21 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 76 пријава. Оптужено је укупно 5 лица, против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против јавног реда и мира из главе 31 КЗ, поднето је пријава против 98 лица, од којих 11 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу и од којих 9 за кривично дело насилничко понашање на спортској приредби из чл. 344а КЗ, и 2 за кривично дело недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи из чл. 350 КЗ, док је 53 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 151 пријава. Оптужено је укупно 36 лица, од којих 29 лица против којих је поднет оптужни предлог, подигнута је непосредна оптужница против 1 лица и 6 лица је оптужено након истраге.

За кривична дела против правног саобраћаја из главе 32 КЗ, поднето је пријава против 66 лица, док је 73 остало из ранијег периода, тако да је у раду било укупно 144 пријава. Оптужено је 19 лица против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела против службене дужности из главе 33 КЗ, поднето је пријава против 37 лица, док је 9 остало из ранијег периода тако да је на раду било укупно 46 пријава. Оптужено је 2 лице против којих је поднет оптужни предлог.

За кривична дела са коруптивним елементом поднето је пријава против 296 лица, од којих 76 у Вишем јавном тужилаштву у Лесковцу, док је 262 остало из ранијег периода, од тога 14 у Вишем тужилаштву, тако да је на раду било укупно 531 пријава, од тога 90 у Вишем тужилаштву. Оптужено је 53 лице, против 50 лица поднет је оптужни предлог, 3 лица су оптужена након истраге.

За кривична дела против човечности и других добра заштићених међународним правом није било поднетих кривичних пријава.

Из посебних Републичких закона (Закона о јавном реду и миру, Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Закон о тржишту хартија од вредности, Закон о

спречавању допинга у спорту, Закона о агенцији за борбу против корупције, Закон о семену, Закону о рачуноводству, Закон о безбедности хране, Закон о шумама, Закону о ракији и другим алкохолним пићима, укупно је поднето пријава против 28 лица, док је 28 остало из ранијег периода, тако да је на раду било укупно 56 пријаве. Оптужено је 17 лица, од чега је против 15 поднет оптужни предлог и 2 лица је оптужно након истраге.

10. ЗАКЉУЧАК

Реформом кривичног процесног законодавства унете су извесне новине за чије прилагођавање и примену је потребан одређени временски период, како од органа који их примењују тако и од стране лица која учествују у кривичном поступку. Посебна пажња приликом измене кривичног процесног законодавства стављена је на претходни кривични поступак, истрага више није судска, већ тужилачка делатност, чиме је напуштен вишедеценијски начин рада.

Основни циљ реформе је повећавање ефикасности кривичног поступка као целине, а ефикасно спроведена истрага водила је ка постизању тог циља. Законским изменама укинута је начело истине и такозвана истражна максима, па је доказивање на главном претресу уређено као искључиво страначки посао где се суд не меша. Зато се у истрази изводе сви докази за које се сазна, а касније се ти исти докази изводе на главном претресу. Тиме је проширена надлежност деловања тужиоца јер је ојачана његова улога у предистражном поступку и дата могућност покретања истраге у претходном поступку. Са новим начином покретања истраге, уведена је могућност да се истрага покреће против одређеног лица или води против непознатог учиниоца, онда када постоје основи сумње да је учињено кривично дело.

Закључује се да начело *ne bis in idem* не важи у фази истраге, зато што истрага која је обустављена наредбом јавног тужиоца, против истог окривљеног се касније може опет покренути, а окривљени не може изјавити приговор пресуђене ствари. Није могуће ни на наредбу јавног тужиоца о спровођењу истраге изјавити жалбу или које друго правно средство. Овим решењем се доводи у питање успостављање кривичнопроцесног односа између три субјекта, односно између суда, јавног тужиоца и окривљеног, јер се у конкретном случају однос успоставља само између јавног тужиоца и окривљеног. Иако о заштити и ограничењу основних права и слобода брине судија за претходни поступак,

значајно су пољуљани постулати основних европских стандарда. Угрожено је основно право на одбрану и правично суђење из разлога што су адекватна правна средства (приговор или жалба осумњиченог) којима се утиче на контролу испитивања предузетих одлука од стране јавног тужиоца сведена на минимална или их уопште нема.

Иако је дошло до бројних промена у нашем Законнику о кривичном поступку чини се да је најмање промена извршено у судској контроли оптужбе. Било је нужно да се уведе контрола оптужбе по службеној дужности, што је и учињено, с тим што су законописци учинили само ревизију постојећег мешовитог система контроле оптужбе, укинут је приговор на оптужницу а уведен одговор, док су у свему осталом процесне одредбе остале исте. Законодавац није предвидео да се контрола оптужбе врши на неком посебном рочишту на коме би странке контрадикторно расправљале о оправданости и законитости извођења окривљеног на главни претрес. Одговором на оптужницу се таква сврха ни приближно не може остварити, али се њиме указују на све неправилности, незаконитости и неоснованости оптужбе.

На крају закључујемо да је за ваљано и темељно спровођење реформе кривичног процесног законодавства потребна одлична организација, подела послова и координисано просторно деловање органа. У годинама пред нама биће потребно извршити темељне реформе полиције и јавног тужилаштва. Јавно тужилаштво би морало постати независан и самостални орган, а ради што бољег учинка биће неопходна реорганизацију постојећих капацитетета и то како кадровски, технички тако и просторно. Боља упућености јавног тужиоца у предмету поступка омогућиће правилније одлуке о подизању или неподизању оптужнице. Уколико јавни тужилац од почетка поступка буде активан и добро упознат са кривичном ствари, он ће и на главном претресу квалитетније обављати функцију гоњења, што је важно за исход поступка и његово трајање. На тај начин се суд растерећује, а и омогућава се тужиоцу да квалитетније и потпуније остварује своју функцију гоњења.

11. Литература:

1. Бркић С, *Кривично процесно право II*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2015
2. Бејатовић С, Радна верзија новог Законика о кривичном поступку Републике Србије и ефикасност поступања у кривичним стварима, Правна Ријеч, 2011,
3. Бошњак, М., *Потек казненских постопова в Словенији*, Правна пракса, Љубљана, 2005
4. Билтен Вишег суда у Београду, бр. 82, Београд, 2012.
5. Грубач М, *Кривично процесно право*, Правни факултет Универзитета Унион, Београд 2011,
6. Грубач М., Васиљевић Т., Коментар Законика о кривичном поступку према законикау из 211, Београд, 2014,
7. Ђурђић В, *Кривично процесно право-посебни део*, Правни факултет у Нишу, Центар за публикације, Ниш 2011,
8. Ђурђић, В., Кривично процесно право – посебни део, Правни факултет Ниш, Ниш, 2013,
9. Ђурђић В., *Кривично законодавство – de lege lata et de lege ferenda.*, Министарство правде Републике Српске, Приједор, 2015,
10. Ђурђић В., Суботић Д., *Процесни положај јавног тужиоца и ефикасност кривичног поступка*, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Београд, 2011,
11. Ђурђић, В., Перспектива новог модела кривичног поступка у Србији, Правни факултет у Нишу, Ниш
12. Jörg. N., *Are Inquisitorial and Adversarial Systems Converging?* U: *Criminal Justice in Europe: A Comparative Study* (C. Harding, ur.), Claredon Press, Oxford, 1995,
13. Илић П. Г., Мајић М., Бељански С., Трешњев А., Коментар Законика о кривичном поступку, према стању законодавства од 01. октобра 2013, Београд, 2013,
14. Илић, Г., *Тужилаштво совјетско, поступак амерички*, Реформа у стилу један корак напред – два корака назад, Београд 2012,
15. Горан П. Илић, „Право на образложену судску одлуку“, *Crimen* 2/ 2011
16. Горан П. Илића – О положају оштећеног у кривичном поступку, *Анали Правног факултета у Београду*, 1/2012
17. Крапац, Д., Припремни стадијум кривичног поступка у компартивном праву, *Југословенска ревија за криминологију и кривично право*, 1983
18. Петрић, Б., *Покретање кривичног поступка*, Правни живот, 1968,
19. Новосел Д., Чланак – Резултати увођења тужилачке истраге у Републици Хрватској, Мисија ОЕБС, Тужилачка истрага, Београд, 2014,
20. Лукић, Т., „Утицај међународних правних стандарда на обликовање припремног стадијума кривичног поступка“, *Анали Правног факултета у Београду* 2/2011
21. Лазин Ђ, *Судска истрага (дилеме и проблеми)*, *Ревија за криминологију и кривично право*, 2/2006
22. Симић, И., Збирка судских одлука из кривичноправне материје, 4. Књига, Београд, 2002.
23. Трешњев, А. Збирка судских одлука из кривично правне материје, 9. књига, Београд, 2013
24. Фишер, З., *Предказенски постопек*, У: *Изходишћа за нов модел казенског постопа* Љубљана, 2006,
25. Шкулић, М., *Кривично процесно право*, Београд, 2011,
26. Schwartz, V. L., *Party-Prosecutor vs. Neutral Judge d’instruction*, Stanford University, 2007
27. Законик о кривичном поступку, Сл. Гласник РС бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014
28. Закона о казеном поступку НН 152/08, 76/09, 80/11, 152/14, 70/17,
29. Шугман Стубс, К., *Концепт фазе истраге у словеначком кривичнопроцесном законодавству*, Мисија ОЕБС-а у Србији, Тужилачка истрага, Београд, 2014
30. Шугман, К., *Помен доказних стандардов в казенском поступку*, Зборник Знанствених разправа ПФ в Љубљани, 2007,
31. Електронска база података, Интермех – судска пракса
32. Урадни лист Републике Словеније бр. 63-2168/9

Сажетак и кључне речи

У претходном кривичном поступку прикупљају се подаци како би се одлучило може ли се против одређеног пунолетног лица или против непознатог учиниоца ако постоје основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности и за које је прописана казна затвора преко осам година покренути истрага. Након увођења тужилачког концепта истраге у нашем законодавству и преласка са судског концепта истраге, јавни тужилац узима примат у вођењу, спровођењу и окончању кривичног поступка. Један од циљева претходног поступка је да јавни тужилац одлучи о подизању оптужбе или одустане од гоњења на основу прикупљених и доступних података. Пошто су основи сумње, а не основана сумња законски услов за покретање истраге, јавни тужилац одлучује у ком моменту ће покренути истрагу. Одлуку о покретању истраге, доноси у форми наредбе која има за циљ да омогући одбрану окривљеном, а јавном тужиоцу предузимање истражних радњи. Подигнути оптужни акт није довољан да окривљени буде аутоматски изведен на главни претрес. Може се назвати иницијативом за пресуђење, а управо ванпретресно веће врши контролу оптужбе. Судска контрола оптужбе врши се по службеној дужности. У оквиру судске контроле оптужбе врши се формално и материјално испитивање оптужнице од стране ванпретресног већа. Циљ је спречавање неоправданог и незаконитог извођења окривљеног на главни претрес.

Оптужни акт садржи захтев тужиоца да се окривљени изведе пред суд и казни по закону, суд води рачуна о заштити основних људских права и слобода, а његова главна активност се огледа у контроли кривичног гоњења и контроли оптужбе у складу са Закоником о кривичном поступку.

За потребе истраживања у раду су употребљени догматско нормативни метод, индуктивна метода јер се на основу појединачних случајева изводе општи закључци о конкретним проблемима, затим дедуктивна метода, статистичка, компаративна метода. Спроведено је истраживање на основу података од стране Вишег јавног тужилаштва на територији града Лесковца за последње три године почев од 2015. године, а које обухвата пријављени и процесуирани криминалитет. На основу званичних статистичких података изводи се закључак да из године у годину на подручју града Лесковца расте број пријављених лица за кривична дела против имовине, против живота и тела, против брака и породице, а нарочито за кривично дело насиље у породици. Ваљано и темељно

спровођење реформе кривичног процесног законодавства потребна одлична организација, подела послова и координисано простроно деловање органа. У годинама пред нама биће потребно извршити темељне реформе полиције, јавног тужилаштва и судова. Ефикасност и економичност извршених реформи у целокупном кривичном поступку могу се видети тек за неколико година.

Кључне речи: претходни кривични поступак, истрага, судска контрола оптужбе, оптужница, одговор окривљеног на оптужницу, материјална и формална контрола оптужнице;

Concisely

„Previous criminal proceedings“

In the previous criminal proceedings, data are collected in order to decide whether a certain adult person or an unknown perpetrator may be found if there are grounds for suspecting that a criminal offense prosecuted ex officio and for which a sentence of imprisonment of more than eight years has been initiated. After the introduction of the prosecution concept of investigation in our legislation and the transition from the judicial concept of the investigation, the public prosecutor takes the lead in the conduct, implementation and termination of criminal proceedings. One of the aims of the preliminary procedure is that the public prosecutor decides to file a charge or give up prosecution on the basis of the collected and available data. Since the basis for suspicion and not the established suspicion is the legal requirement for the initiation of an investigation, the public prosecutor decides at which moment he will launch an investigation. The decision to initiate the investigation is made in the form of an order aimed at providing defense to the defendant and to the public prosecutor undertaking investigative actions. The raised indictment is not sufficient for the defendant to be automatically summoned to the main trial. It can be called the initiative for adjudication, and it is the Trial Chamber that supervises the charge. Judicial control of the charge is carried out ex officio. Within the framework of the judicial control of the prosecution, a formal and substantive examination of the indictment by the Trial Chamber is conducted. The aim is to prevent the unjustified and unlawful execution of the defendant in the main trial. Even when the indictment contains the request of the plaintiff to bring the defendant to justice and punish by law, the court takes care of the protection of basic

human rights and freedoms, and its main activity is reflected in the control of criminal prosecution and the control of the charge in accordance with the Criminal Procedure Code .

For research purposes, the dogmatic normative method is used, the inductive method, because on the basis of individual cases general conclusions about specific problems are performed, then the deductive method, statistical, comparative method. A survey has been conducted based on data from the Higher Public Prosecutor's Office in the territory of the city of Leskovac for the last three years starting from 2015, which includes reported and prosecuted criminality. Based on the official statistical data, the conclusion is drawn that from year to year in the area of Leskovac, the number of persons registered for crimes against property, against life and body, against marriage and family, and especially for domestic violence, is increasing. proper and thorough implementation of the reform of criminal procedural legislation requires an excellent organization, division of tasks and coordinated spatial functioning of the body. In the years ahead, fundamental reforms of the police, the public prosecutor's office and the courts will have to be carried out. The efficiency and cost-effectiveness of the reforms implemented in the entire criminal procedure can only be seen in a few years.

Key words: previous criminal proceedings, investigation, court verification of the charge, indictment, response to the indictment, material and formal control of the indictment;

БИОГРАФИЈА

Кандидат Јелена Миљковић рођена је у Лесковцу, дана 11.06.1991. године у четворочланој породици. Завршила је Основну школу „Вожд Карађорђе“ у Лесковцу 2006. године. Средњу Економску школу „Бука Динић“ у Лесковцу, смер правни техничар завршила је 2010. године као одличан ученик. Дипломирала је на Правном факултету Универзитета у Нишу 17.03.2016. године, са просечном оценом 8,85. Школске 2016/2017 године уписала је мастер студије на Правном факултету Универзитета у Нишу, на смеру унутрашњих послова. Приправнички стаж обавила је у адвокатској канцеларији у Лесковцу, адвоката Јована Василева из Лесковца, почевши од марта месеца 2016. године. Од знања страних језика, кандидат истиче знање немачког и енглеског језика.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Јелена Миљковић

Наслов мастер рада: Претходни кривични поступак

Ментор: Професор доктор Сана Кнежевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, 12.06.2018. год.

Потпис аутора

Јелена Миљковић

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Претходни кривични поступак

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Јелена Милоковић

У Нишу, 12.06.2018 год

Потпис аутора

Јелена Милоковић